

keramiske noter 15/2002

Bo Kristiansen – bogstavelig talt af Michelle Garnier

Helt enestående i dansk keramik er Bo Kristiansens brug af bogstaver som ”keramisk ornament”. Man kan nærmest se hans arbejder som hans underskrift, så specifikke og genkendelige som de er. Pudsigt nok er de fleste af hans ting – især arbejderne med bogstavornamentik – uden signatur, medens andre bærer et enkelt indridset K. Keramikken kommer derfor til at fungere som kunstnerens signatur, noget der efter sigende passede Bo Kristiansen fint.

Ganske lidt og meget overfladisk er der i tidens løb blevet skrevet om Bo Kristiansens keramik¹. Denne artikel er derfor baseret på analyser af de arbejder, som findes hos Ellen og Knud Dalhoff Larsens Fond (3) og i Kunstindustrimuseet i København (2) samt fremsendt materiale fra Bornholms Kunstmuseum i Rø (29) og Trapholt i Kolding (3).

I forbindelse med arbejdet med denne artikel har John Vedel-Rieper ved Ellen og Knud Dalhoff Larsens Fond været så venlig at fortælle mig om Bo Kristiansens liv og virke som keramikker, mens keramikeren Julie Høm har været behjælpelig med at svare på de spørgsmål, der opstod på baggrund af mine analyser af hans arbejder. Hendes erindringer fra tiden sammen med Bo Kristiansen bidrager til at underbygge mine undersøgelser samtidig med, at de er med til at levendegøre Bo Kristiansen som menneske og keramikker.

Bo Kristiansen blev født i Göteborg i 1944 og døde som 47-årig i København i 1991. Han er uddannet som keramikker ved Kunsthåndværkerskolen i København fra 1962 til 1965, og fik eget værksted på Bornholm i 1968. Bo Kristiansen blev uddannet samtidigt med Julie Høm, der er datter af keramikeren Lisbeth Munch-Petersen og maleren Paul Høm. Bo Kristiansen og Julie Høm dannede par og delte værksted i Holkadalen i Gudhjem indtil 1976.²

I 1979 forlod Bo Kristiansen øen og etablerede eget værksted i København, først i Nyhavn og senere i Heimdalsgade 10 på Nørrebro. I kataloget til særudstillingen på Bornholms Museum i 1980 skrev han, at udstillingen markerede både et jubilæum og en afsked med øen³, idet det var gået op for ham, at

han forlod Bornholm, da han rejste til Japan og Korea med World Crafts Concil i 1978. Ligeledes skrev han, at opholdet i Japan rent kunstnerisk betød meget for ham.

De japanske ideogrammer blev som en direkte påvirkning af rejsen anvendt i en ”lag på lag” dekoration i kombination med de latinske bogstaver, dvs ideogrammerne står ligesom oveni de latinske bogstaver, idet de bliver fremhævet med en begitning i en anden farve end bogstaverne samtidig med at ideogrammernes flade ikke er afbrudt som det er tilfældet med de latinske tegn. Det giver en fornemmelse af at ideogrammerne er påført på den øvrige dekoration og fungerer på andre præmisser end bogstaverne.

I vores samtale påpegede Julie Høm, at Bo Kristiansen var interesseret i enkle og geometriske former, noget som især ses af en serie arbejder uden bogstavornamentik, der er fra omkring 1969, midt i 70'erne og fra omkring 1980, dvs før han begyndte at benytte bogstaver som dekoration og umiddelbart før og efter rejsen til Japan. Disse arbejder, som tilhører Bornholms Kunstmuseum, virker netop østligt inspirerede i deres enkelthed, men det er svært at fastslå en inspirationskilde. Bo Kristiansen interesserede sig netop for folkelig keramik fra Asien, mellem og Sydamerika, hvor de enkle geometriske former er anvendt bl.a. i brugskeramik.

Jeg har ikke set andre arbejder af den type ud over dem fra Bornholms Kunstmuseum. Derfor kan jeg ikke afgøre om det findes senere arbejder uden bogstavornamentik og hvor mange arbejder, det drejer sig om. Bornholms Kunstmuseum foretog f. eks. ikke indkøb af Bo Kristiansens keramik efter midt i 80'erne.

John Vedel-Rieper påpegede over for mig, at Bo Kristiansen i høj grad foretrak at arbejde i eget værksted. Alligevel samarbejdede han i 1973 med den engelske keramikker Martin Hunt om tesættet ”tea for one” for Bing & Grøndahl og tegnede for Den kongelige Porcelainsfabrik et årskrus i 1978. Bo Kristiansen var tilknyttet Den kongelige

Porcelainsfabrik 1974-1980. Derudover var han medlem af Statens Kunstfonds tremandsudvalg for kunsthåndværk og kunstnerisk formgivning mellem 1977 og 1980.

Jeg har bl.a. i Weilbach⁴ fundet støtte til udsagnet om, at Bo Kristiansen lige fra starten og frem til sin død havde benyttet sig af bogstaver som dekoration og at hans produktion på den måde var homogen. Jeg var, må jeg nok indrømme, også enig i dette synspunkt, indtil jeg fik billedmaterialet fra Bornholms Kunstmuseum i hænde.

Med i alt 29 genstande må Bornholms Kunstmuseum være det sted i Danmark, som har den største samling af Bo Kristiansens keramik, og som i tid strækker sig fra 1969 til frem i 80'erne. Her blev jeg overrasket, idet disse arbejder viser, at han har lavet ting uden bogstaver. Denne side af hans produktion er mærkelig nok ikke blevet fremhævet i katalogerne og i de artikler, der er blevet skrevet om ham. Jeg har talt med Marianne Kofoed Pedersen på Bornholms Kunstmuseum, bl.a. for at finde ud af, hvem der købte disse værker, men det har ikke været muligt at spore vedkommende. Interessant ville det eller have været at vide, hvorfor netop disse ting blev indkøbt, og hvilken rolle denne mente, at de havde i Bo Kristiansens produktion mv.

Formsproget og ornamentikken er med til at tydeliggøre dels anvendelsen af de enkle og geometriske former, dels hans inspiration fra naturen, som vi kender fra andre bornholmske keramikere. Dette svært definerbare slægtskab viser sig først og fremmest gennem leret, der indeholder "urenheder" og dermed giver en stærk fornemmelse af naturens kraft og dernæst den bølgeagtige og organiske dekoration, som også giver fornemmelsen af naturens nærhed.

Jeg nævnte dette over for Julie Høm, som sagde, at lerarten kunne være med til at fremhæve dette slægtskab, idet de netop anvendte samme ler, mens de delte værksted. Da Bo Kristiansen senere begyndte at lave større ting, gik han væk fra det bornholmske ler på grund af disse urenheder, som kunne gøre brændingen besværlig og mindre kontrollerbar. På samme måde blev efterhånden genstandene påmalet af farvede begitninger og lerets naturlige toner og materialets samhørighed med naturen blev hermed usynliggjort.

Udgangspunktet for Bo Kristiansens arbejder er naturligvis ler, dvs stentøjsler, som han i starten selv blandede og som bestod af pibeler, feldspat, flint samt bornholmsk soseler. Formerne blev opdrejet og efterdrejet eller opbygget af lerplader. Efter en forglødning ved ca. 950 grader blev tingene brændt ved neutral brand til ca. 1300 grader. Indtil han flyttede til Heimdalsgade benyttede han en gasovn,

som gjorde, at hans arbejder var skinnende, men med økonomisk støtte fra Ellen og Knud Dalhoff Larsens Fond, fik han anskaffet en elovn og hans keramik blev derefter mere mat end før. Den nye elovn og en renere lertype gjorde det lettere for ham at styre brændingsprocessen og derfor kunne han lave større og større ting.

Bo Kristiansen er som allerede nævnt hovedsagelig kendt for at have benyttet sig af bogstaver som keramiske temaer/dekorationer og denne lidenskab for skrift kunne jo efterhånden have givet anledning til gentagelser, men ser man på hans arbejder, bliver man opmærksom på harmoni/sammenhold mellem form og dekoration, beherskelse af håndværk og variation af motivet indenfor selve emnet, dvs bogstaverne som dekoration, interessen for farvesammensætning og oprettelse af dybden i billedfladen via anvendelse af farver og billedfladens fordeling ved "lag på lag" dekoration.

Lad os se på Bo Kristiansens arbejder - først på formen og dernæst det kunstneriske udtryk via dekorationen. Undersøgelsen kan i første omgang virke noget begrænset, da det er relativt få genstande, som jeg har kunnet finde frem til i offentlige samlinger samtidig med at billedmaterialet også er begrænset. Glædeligt er det, at så mange private har købt hans ting, mens desværre kun ganske få museer har købt hans keramik.

Væsentligt er det for kunsthåndværkere – danske såvel som andre skandinaviske keramikere – at keramikens eventuelle brugbarhed kun eventuel og ikke primær.

Morris Less skrev i Mobilia⁵ om Bo Kristiansens forme, at de var geometrisk og dog aldrig banale. Således er: "Sfæren ikke en kugle, men næsten, cylinderen er ikke en cylinder, men næsten og kassen er afgjort ikke en kube".

For Bo Kristiansen er det derfor fra formen, at dekorationen udfolder sig. Så man kan snarere tale om en væsentlig form, hvis funktion er at give dekorationen mulighed for at være der. Ser man på hans arbejder, kan man bl.a. se, hvordan han brugte hjørnerne for at skabe eller bryde billedfladen, eller hvordan han omrammer formen og i den ramme står bogstaverne. Derfor vil jeg ikke komme nærmere ind på form eller funktion, da den ikke har nogen betydning for Bo Kristiansens arbejder. Anderledes er det for dekorationen og især for bogstaverne.

At Bo Kristiansen tog sin gerning som keramikker meget alvorligt og arbejdede meget målrettet, kan man faktisk se hans keramik med bogstavornamentik som et langt og næsten lineært forløb. Forløbet kan aflæses på værkerne. Han startede med at skære bogstaverne, således at de stod frit som en slags basrelief. Det var

nemt at læse hvert enkelte bogstav og tyde den nedskrevne tekst. På det tidspunkt var bogstaverne og teksten ligeværdige i decorationen. Arbejderne var bemalede med en klar glasur og lerets kemiske sammensætning var derfor synlig.

Men snart derefter begyndte han at ridse bogstavernes konturer i skærv samtidig med at han benytter farvede begitninger. Overfladens naturlige farver dækkes. Bogstavernes læsbarhed blev med viljen mindre og mindre. Bogstaverne stod nu uden at være forbundet med en tekst eller teksten blev gjort ulæselig ved at ord eller bogstaver mangler og muligheden for at se bogstaverne som en sammenhængende tekst forsvandt. Ordenes tiltrækningskraft blev brudt. Bogstaverne stod derfor som frie former.

Intet var overladt til tilfældighederne og undersøgelsen af hans keramik viser netop, at han arbejdede meget målbevidst. I den forbindelse kan man nævne, at han f.eks. ikke skrev på dansk, da han ville undgå at skrive ligaturerne Æ, Ø og Å. I starten brugte han brudstykker af Gustav Munch-Petersens digt "Black God's Stone" og senere Bob Dylans tekster. Julie Høm fortalte mig, at Bob Dylan var Bo Kristiansens yndlingsmusiker. Bob Dylan blev altid spillet på værkstedet og teksterne blev brugt på keramikken.

Herudover var Bo Kristiansen også en dygtig håndværker, som havde et godt kendskab til sit fag. Hos Ellen og Knud Dalhoff Larsens Fond kan man se en lille krukke fra 1989 med bogstaver. Her brugte han tre forskellige grønne glasurer i en rytme som er 1-2-3, 1-2-3, ligesom i musikken. På den måde kunne han også skabe en dybde i billedfladen ved at spille med farvernes evner til at stå frem eller at forsvinde i baggrund. Dette spil var med til at nogle bogstaver træder meget tydeligt frem, og det ofte er tilfældigt for de store bogstaver frem for de mindre bogstaver. Det er netop sådan at en linie med store bogstaver er opdelt i to mindre lige linier med bogstaver. På den måde bliver hele overfladen dækket af bogstaver, og de farvede begitninger bliver brugt sådan, at nogle bogstaver eller dele af bogstaver fremstår mere markant end andre. Dette skaber en rytmisk overflade og en større dybde eller en fordelt dybde i flere planer.

Han anvendte derfor, det jeg kalder for "lag på lag" decoration. Efterhånden udvider han systemet, dvs at de latinske bogstaver også fungerer som baggrund eller underlag og oveni kan en anden type decoration udfolde sig. Det kan være en form som ligner bølger eller skyer, det kan være en figur af mikronesisk (oceanisk) kunst, det kan være ideogrammer eller en anden skrifttype. Det sidste brugte han i slutning af 80'erne. Enkelte ord på engelsk i en anden typografi blev ligesom stemplet på overfladen på tværs af

genstanden og tiltrak beskuerens opmærksomhed på grund af farven.

Havde Bo Kristiansen en inspirationskilde? Hvordan skal man tolke hans arbejder?

Her er et par bud. John Vedel-Rieper foreslog pop art og fortalte i den forbindelse, at da Bo Kristiansen kom tilbage fra en rejse i USA i 1982 havde han det amerikanske flag hængende på en væg i værkstedet! Steen Nottelmann fra Royal Copenhagen Museum pegede på England, hvor man har tradition for at skrive på krukker, hvad de indeholder. Ligesom inspiration fra metalarbejder kunne være en mulighed.

Til sidst min egen. Jeg har observeret at:

1. Bogstaverne fordeles i felter og billedfladen udvides ved hjælp af farver.
2. Farverne efterhånden bliver mere og mere klar, farvepaletten viser på det samme arbejde, lysegrøn, lyserød, laksfarve og gylden.
3. Billedfladen indrammes.

Disse tre ting får mig til at tænke på "klar form" og Richard Mortensen, som benyttede de samme elementer på sine billeder i 50'erne og senere. "klar form" var det slagord, som Richard Mortensen og Robert Jacobsen præsenterede sig under hos Galerie Denise René i 1951. Det betegner en fordelt billedflade ved hjælp af meget klare farver. Man har fornemmelse af et rum, som er præsenteret på tværs af lærred.

Udstillingen på Århus Kunstmuseum/Charlottenborg i 1994 viste netop mange flotte eksempler på "klar form". Richard Mortensen har som bekendt også været på Bornholm og kendte Lisbeth Munch-Petersen. Jeg spurgte Julie Høm om det kunne være en forbindelse. Hun kunne desværre ikke besvare spørgsmålet, så gåden forbliver.

1. Jakobsen, Gunnar: Dansk Keramisk Bibliografi 1880-1997. Høst & Søn, København 1998.
2. Hvidberg, Ena: Hvor klipper har lagt en stribe af gråt mellem himmel og hav. Greve Museum, 2000, s. 28 og 29.
3. Keramikeren Bo Kristiansen. Bornholms Museum og Bornholms Kunstforening, Rønne 1980.
4. [Biografi] af Lars Kærulf Møller i *Weilbach*. Dansk Kunsterleksikon. 4. udg. Red. af Sys Hartmann. Munksgaard, København 1994-2000, s 404-405.
5. The Ceramist as a Man of Letters. By/af Morris Less. *Mobilia*. 319/1983, s 42-47. ill.

Michelle Garnier er cand. phil. i kunsthistorie og uddannet ved Århus Universitet.

Udstillinger hvor og hvornår ved *Gunnar Jakobsen*

Oversigten over udstillinger er udarbejdet på grundlag af – heldigvis mange – tilbagemeldinger på forespørgsler udsendt ultimo 2001 til museer og udstillingssteder i ind- og udland samt til en række danske keramikere. Oversigten er ikke udtømmende og publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Derfor bør man forinden et eventuelt besøg undersøge om udstillingen nu er blevet til noget samt åbningstider for udstillingen.

En meget udførlig landsdækkende oversigt over udstillinger mv offentliggøres hver fredag i

Nyttige websites

www.adam.ac.uk [Søgemaskine for kunst, arkitektur og design]

www.artcyclopedia.com [Kunstleksikon med links til kunstmuseer over hele verden og meget mere]

www.ceramics.de/adresmus.htm [Adresser på en hel del museer specielt i Tyskland, men også den øvrige del af Europa, der indeholder samlinger med keramik]

www.artofart.dk [Kunstportal med links til danske museer og gallerier]

www.galerienindeutschland.net

www.craftscouncil.org.uk

www.aber.ac.uk/~cerwww. [The Ceramic Collection and Archive – University of Wales Aberystwyth]

www.studiopottery.co.uk

www.studiopottery.com

www.come.to/ceramique [Belgien]

www.ceramicarte.pt/index.html [Portugal]

www.criticalceramics.org [USA]

København

Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, 1260 København K. Tlf 33 18 56 56. Website: www.kunstindustrimuseet.dk.

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Tlf 33 73 49 49. [Samling af bl.a. islamisk keramik].

Kastrupgaardssamlingen, Kastrupvej 399, 2770 Kastrup. Tlf 32 51 51 80. [Keramiske værker af Th. Philipsen].

Royal Copenhagen, Smallegade 47, 2000 Frederiksberg. Tlf 38 14 48 48. Rundvisning mandag - fredag kl 9, 10, 11, 13 og 14. Varighed: ca. 1 time. Entré 25 kr. www.royalcopenhagen.com.

Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K. Tlf 33 15 19 20. Website: www.galleri-noerby.dk.

Morgenavisen Jyllands-Postens tillæg "Det sker & kultur" med aktuelle begivenheder i Danmark fra fredag til fredag. Herudover findes der Kunstavisen, der udkommer månedligt samt den gratis kvartalsvise Art Guide, der dækker København og omegn samt Sjælland og det sydlige Sverige.

Flere udstillingssteder har egen hjemmeside på internettet, men desværre er ikke alle gode til at holde dem opdaterede med aktuelle og kommende udstillinger; men det er absolut et forsøg værd, om ikke andet så for at finde frem til deres åbningstider.

→02.03.02 *Dorthe Møller & Inger Rokkjær*. Galleri Nørby.

→16.03.02 Udstilling med bl.a. Jill Ekberg. Galleri Ravn, Valby Langgade 23/Gl. Jernbanevej 2, 2500 Valby. Tlf 36 45 28 00.

→17.03.02 *Michael Breum* (keramik) og *Carsten Breum* (maleri). Havarthigaarden, Havarthivej 6, 2840 Holte. Tlf 45 42 53 87.

→05.05.02 *Kähler keramik 1839-1969*.

Kunstindustrimuseet. Udstillingen følger Kählers fabrikation gennem fire generationer. Fra Herman J.Kählers enkle pottemageri over anden generations kunstkeramiske bestræbelser. Videre til tredje generations i stigende grad brugsorienterede produktion for at afslutte med Nils Kählers nærmest klassiske Danish design

01.03.02-16.03.02 *Sten Lykke Madsen*. 40-års jubilæumsudstilling for ansættelsen hos Bing & Grøndahl, nu Royal Copenhagen. Galleri Nørby.

01.03.02-16.03.02 *Sten Lykke Madsen*. 40-års jubilæumsudstilling for ansættelsen hos Bing & Grøndahl, nu Royal Copenhagen. Royal Copenhagen, Amagertorv 6, 1160 København K. Tlf 33 13 71 81.

08.03.02-06.04.02 *Dorte Heide og Snorre Stephensen*. Galleri Nørby.

23.03.02-12.05.02 *Portræt af en samling*. Erik Veistrup udstiller [billedkunst, skulpturer og keramik] på Frederiksberg i Møstings Hus og Byggeriets Hus.

12.04.02-04.05.02 *Beate Andersen*. Galleri Nørby.

13.04.02-08.05.02 *Vangso & Fløche*. Teglgårdsstrædes Kunsthandel, Teglgårdsstræde 12, 1452 København K. Tlf 33 93 65 93.

april eller maj 2002 *Ivan Weiss - kulbrændt stentøj*.
Royal Copenhagen, Amagertorv 6, 1160 København K. Tlf 33 13 71 81.

25.04.02-26.05.02 *Clay and Fabric – at Length*.
Anne Lise Bruun Pedersen og Torill Galsøe.
Kunstindustrimuseet.

10.05.02-08.06.02 *Sten Lykke Madsen*. Galleri
Nørby.

27.05.02 og 28.05.02 kl 19.30. *Foredrag om eget
keramikværksted ved keramikeren Mette Augustinus
Poulsen*. Ellen og Knud Dalhoff Larsens Fond, Gl.
Kongevej 124, 1 sal, 1850 Frederiksberg C.
Tilmelding nødvendig. Deltagertallet er begrænset til
to per bestilling. Kun deltagelse ved accept fra
fonden. Tilmelding på telefon 33 31 61 26, fax 33 31
85 36 eller dalhoff-larsens-fond@mail.tele.dk.
Foredraget er tilrettelagt med gennemgang af det
mangeårige værkstedsforløb og demonstrerer eksempler
på arbejderne gennem hele dette forløb. Herunder
præsenteres værkstedets hårdbrændte lertøj med egne
materialer og glasurer. Sidste år skete der et skifte på
værkstedet fra den mindre gamle ovn til en ny og større
ovn, som illustreres af nye optagelser af fotograf Ole
Akhøj. Også dette skifte bliver kommenteret og der vises
eksempler og forsøg fra de første brændinger i ovnen.

31.05.02-04.08.02 *Alev Ebüzziya Siesbyes keramiske
univers 1964-2002*. Retrospektiv udstilling. Katalog.
Kunstindustrimuseet.

22.06.02-07.07.02 *Danmarks Designskole Afgang
2002*. Dansk Design Center, Magasinet, H.C.
Andersens Boulevard 27, 1553 København V.
Tlf 33 69 33 69. Website: www.ddc.dk.

22.06.02-15.09.02. *Kunstnerne i Zoologisk Have*.
Katalog. Sophienholm, Nybrovej 401, 2800 Lyngby.
Tlf 45 88 40 07. Website: www.sophienholm.dk. En
udstilling centreret omkring Københavns Zoologiske
Haves fascinationskraft på kunstnerne. Et sted hvor de i
stort tal har søgt ud for at få inspiration og lade sig
inspirere af den "vilde" natur. Især i tiden før den store
charterturisme tog over og gjorde verden mindre.
Udstillingen bygges op med værker af fortrinsvis danske
kunstnere fra Fynboerne og op til nu. Eksempelvis
Johannes Larsen, Frits Syberg, Peter Hansen, Valdemar
Andersen, Mogens Bøggild, Uffe Christoffersen, Knud
Kyhn, Gitz Johansen, Jane Muus, John Olsen og Aage
Sikker Hansen, men også kunstnere fra vore nabolande,
som blev tiltrukket af København i almindelighed og
Københavns Zoologiske Have i særdeleshed, som Bruno
Liljefors, Edvard Much, Gustav Vigeland o.a.

08.08.02-10.08.02 *Kunsthåndværkermarked*. Med
deltagelse af bl.a. Hans og Birgitte Börjeson. Frue
Plads, København.

30.08.02-21.09.02 *Steen Ipsen*. Galleri Nørby.

30.08.02-22.09.02 *Transit*. Biennalen 2002.
Kunstindustrimuseet.

27.09.02-19.10.02 *Udstillingssted for Ny Keramik –
Status*. Galleri Nørby.

25.10.02-23.11 *Gutte Eriksen*. Galleri Nørbys 10-års
jubilæumsudstilling. Galleri Nørby.

efteråret 2002. *Syberg-Keramik*. Byhistorisk
Samling og Arkiv i Høje-Taastrup Kommune,
Blaakildegaard, Skolevej 54, 2630 Taastrup.
Tlf 43 52 58 03. Website: www.htkarkimus.dk.

Øvrige Danmark

Ballen

03.08.02-18.08.02 *Hans og Birgitte Börjeson*. Samsø
Kunstforening, Strandvejen 2, Ballen, 8305 Samsø.
Tlf 86 59 12 24.

Frederikshavn

Frederikshavn Kunstmuseum & Exlibrissamling,
Parallelvej 14, 9900 Frederikshavn.

06.07.02-18.08.02 Udstilling med bl.a. Eva
Thomsen samt malerne Karl Bovin og Mona Dam.
Frederikshavn Kunstmuseum.

07.09.02-27.10.02 *Agnete Brittasius*. Frederikshavn
Kunstmuseum.

02.11.02-29.12.02 *Lerverk*. Svensk kunsthåndværk.
Frederikshavn Kunstmuseum.

Frederikssund

J.F. Willumsens Museum, Jenriksvej 4, 3600
Frederikssund. Tlf 47 31 07 73. [Keramiske
arbejder af J.F. Willumsen].

Gram

06.10.02-medio November 2002 Kirsten Holm (keramik)
og Jacq Harlink (maleri). Midtsønderjyllands Museum,
Gram Slot, Slotsvej 54, 6510 Gram. Tlf 74 82 10 00.

Haderslev

Ehlers-samlingen, Slotsgade 20, 6100 Haderslev.
Tlf 74 53 08 58. [Dansk lertøj]

Hasle

medio maj-oktober 2002 Udstilling med bl.a. Anne
og Peter Stougaard. Grønbechs Gård, 3790 Hasle.

Helsingør

16.03.02-20.05.02 *Nordisk mytologi "Ragnarok"*.
Nordsjællandske keramikere på Marienlyst Slot.
Marienlyst Slot, Marienlyst Allé 32, 3000 Helsingør.

Herning

Herning Museum, Museumsgade 32, 7400
Herning. Tlf 97 12 32 66. [Jydepotter].

Hjørring

Vendsyssel Kunstmuseum, Brinck Seidelinsgade
10, 9800 Hjørring. Tlf 98 92 41 33. [Keramiske
værker, især arbejder af Tove Anderberg].

Holstebro

Holstebro Kunstmuseum, Sønderbrogade 2, 7500
Holstebro. Tlf 97 42 45 18. [Keramiske værker af
bl.a. Gutte Eriksen, Alev Siesbye og Gertrud
Vasegaard m.fl.].

Kerteminde

10.03.02-09.06.02. *Kunstnerne i Zoologisk Have*. [Se
nærmere under Sophienholm, hvortil udstillingen
overføres]. Katalog. Johannes Larsen Museet,
Møllebakken 14, Kerteminde. Tlf. 65 32 11 77.
Website: www.kert-mus.dk.

27.09.02-15.12.02 *Jens Bohr – Fyret i lyset*.
Katalog. Johannes Larsen Museet, Møllebakken
14, Kerteminde. Tlf. 65 32 11 77. Website:
www.kert-mus.dk.

Knebel

28.03.02-28.04.02 Udstilling med bl.a. Kirsten
Holm. Galleri Babette, Holmbjergvej 95, 8420
Knebel. Tlf 86 35 00 88.

Kolding

Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding.
Tlf 76 30 05 30. Website: www.trapholt.dk.
[Dansk keramik].

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding.
Tlf 75 54 09 30.

→23.03.02 *Lis Ehrenreich*. Spanske inspirationer.
Nye keramiske værker – fåde og krukker. Galleri
Pagter.

23.08.02-12.10.02 *Bodil Manz og Lene Bødker*.
Keramik og glas. Galleri Pagter.

25.10.02-30.11.02 *Lone Teglskov*. Galleri Pagter.

20.06.02-28.07.02 *Designskolen Kolding –
Afgangsudstilling*. Katalog. Museet på
Koldinghus, 6000 Kolding. Tlf 76 33 81 00.
Website: www.Koldinghus.dk.

Langebæk

10.08.02-29.09.02 *Karen Bennicke og Lise
Malinowsky*. Agerholm, Petersgaard Allé 2, 4772
Langebæk. Tlf 55 39 60 05.

Lønstrup

August 2002 Kirsten Holm (keramik) og Svend Aage
Madsen (maleri). Galleri Uggerby, Strandvejen 89,
Lønstrup, 9800 Hjørring. Tlf 98 96 90 80.

Middelfart

Danmarks Keramikmuseum - Grimmerhus,
Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47
98. Website: www.grimmerhus.dk.

→21.04.02 *Metamorphosis* er navnet på en stor
bienaleudstilling, arrangeret i samarbejde med
Kulturzentrum Kapfenberg i Østrig. Udstillingen
omfatter værker af ca.28 kunstnere fra Danmark,
Belgien, England, Holland, Italien, Polen, Schweiz,
Slovenien, Spanien, Tyskland, Ungarn og Østrig.
Danmarks Keramikmuseum - Grimmerhus.

→21.04.02 *Nordisk Netværk*. Udstillingen viser en
lang række af resultaterne af et nordisk keramisk
symposium, der afholdes på Guldagergård.
Danmarks Keramikmuseum - Grimmerhus.

28.04.02-12.05.02 *Jeg – en keramikoman*. Erik
Veistrup udstiller på Keramikmuseet Grimmerhus.
Katalog. Danmarks Keramikmuseum - Grimmerhus.

28.04.02-18.08.02 *Det dansende værktøj*.
Udstilling med danske og udenlandske keramikere,
der alle har det tilfælles, at de sætter fokus på den
maleriske dekoration af porcelæn. Udstillingen er
affødt af et symposium på Guldagergård med
samme titel. Danmarks Keramikmuseum -
Grimmerhus.

23.11.02-23.12.02 *Hans Vangso*. Galleri 5,
Smedegade 5, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 59 24.

Næstved

Næstved Museum, Boderne, Sct Peders Kirkeplads
8, 4700 Næstved. Tlf 55 77 08 11. [Omfattende
udstilling med keramik fra Herm. A. Kähler].
Website: www.naestved-museum.dk.

Kählermuseum, Herman A. Kähler•Keramisk
Værksted. v/ Inge og Knud Sørensen,
Kählersbakken 5, 4700 Næstved. Tlf. 55 72 02 91.
[Mindre udstilling med Kähler-keramik].

→06.04.02 *Leif Kath*. Herman A. Kähler•Keramisk
Værksted.

02.03.02-07.04.02 *Vibeke Buciek, Michael
Geertsen og Mark Lauberg*. Gallerie Dragehøj,
Bækgårdsvej 14, Fensmark, 4700 Næstved.

02.03.02-28.04.02 *De nordiske Guder*.
Udstillingen er det spændende resultat af 10
nordiske kunstners fabuleringen over den nordiske

mytologi, som det kom til udtryk ved et inspirerende fælles træf på Kähler Keramik i efteråret 2001. Boderne, Næstved Museum.

04.04.02, kl. 19.30 Foredrag om Kähler-keramik ved keramikeren Peder Rasmussen. Boderne, Næstved Museum.

Præstø

Pottemageriet Rødeled, Rødeledvej 1, 4720 Præstø. Tlf 55 99 10 31.

Roskilde

29.06.02-28.07.02 *Keramiker Kim Holm og billedvæver Ann Sloth*. Katalog. Sjællands Keramikmuseum, Palæfløjen, Stændertorvet 3C, 4000 Roskilde. Tlf 46 36 36 20.

Rø

Bornholms Kunstmuseum, Sdr. Strandvej 95, Helligdommen, Rø, 3760 Gudhjem. Tlf 56 48 43 86. Website: www.bornholms-kunstmuseum.dk. [Bornholmsk keramik].

26.04.02-16.06.02 *Ole Christensen*. Retrospektiv udstilling. Bornholms Kunstmuseum.

16.06.02-11.08.02 *Glas- og Keramikskolens afgangsudstilling*. Katalog. Bornholms Kunstmuseum.

Rønne

Hjorths Fabrik – Bornholms [arbejdende] Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Tlf 56 95 01 60. Check åbningstider mv på Website: www.bornholmsmusser.dk/bhmuseer. [Bornholmsk keramik].

→16.03.02 *Karin Høj Christensen og Klaus Thommesen*. Keramik og maleri. Bornholms Kunstforening, Bornhoms Museum, Sct. Mortensgade 29, 3700 Rønne.

→20.04.02 *Keramikken og materialerne*. Om forskellen på lertøj, fajance, stentøj og porcelæn. Hjorths Fabrik.

17.05.02-20.10.02 *Bornholmsk værkstedskeramik fra 1933 til i dag*. Hjorths Fabrik og Bornhoms Museum, Sct. Mortensgade 29, 3700 Rønne.

25.10.02-medio 03.03 *Anne og Peter Stougaard*. Hjorths Fabrik.

Silkeborg

Silkeborg Kunstmuseum, Gudenåvej 7-9, 8600 Silkeborg. Tlf 86 82 53 88. [Keramiske arbejder af Asger Jorn].

→03.03.02 *Omkring Nyholm*. Udover keramik af Erik Nyholm udstilles der keramik af Line Bruntse, Signe Højmark, Lone-Lotte Janns, Esben Lyngsaa Madsen, Bjørn Nørgaard, Lars Ravn, Bent Skytte Rasmussen, Gunhild Rudjord. Katalog. Silkeborg Kunstmuseum.

02.03.02-28.04.02 *Favntag*. Separatudstilling med Tove Anderberg. KunstCentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Tlf 86 81 63 29.

Skanderborg

→14.03.02 *Skabskrukker*. Keramik af Mette Skrivers. Kulturhuset, Parkvej 10, 8660 Skanderborg.

Skælskør

Borreby Galleri, Borreby, 4230 Skælskør. Tlf 58 19 40 68. Website: www.borrebygalleri.dk.

Tønder

Sønderjyllands Kunstmuseum, Kongevej 51, 6270 Tønder. Tlf 74 72 26 57.

Varde

Museet for Varde By og Omegn, Lundevej 4, 6800 Varde. Tlf 75 22 08 77 og 75 22 15 18 [Jydepotter (Lundevej 4) og keramik fra P. Ipsens Enke (Jugendhuset, Lundevej 39)].

Vejen

Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen. Website: www.kulturnet.dk/homes/vejenk. Tlf 75 36 04 82. [Keramiske arbejder af især Niels Hansen Jacobsen. Derudover arbejder af Hugo Liisberg og Søren Kongstrand m.fl.].

→07.04.02 *Sigrid Lütken – keramiske skulpturer*. Vejen Kunstmuseum.

01.06.02-29.09.02 *KählersVærksted – Keramik fra Næstved*. Vejen Kunstmuseum.

26.10.02-16.03.03 *Billedhuggeren Jean René Gauguin*. Vejen Kunstmuseum. Omvisninger søndagene 10.11.02 og 23.02.03, kl 15.00. *Jean René Gauguin (1881-1961) var søn af den verdensberømte franske maler Paul Gauguin og dennes danske hustru. Det meste af sit liv tilbragte han i Danmark, hvor han fik sin møbelsnedkeruddannelse, men i høj grad kom til at virke som billedhugger – selvært og modnet i samspil med Kai Nielsen midt i en blomstring inden for dansk skulptur i kraft af velstanden sidst i 1910'erne. Med afsæt i Vejen Kunstmuseums hovedperson Niels Hansen Jacobsen, fokuseres der i erhvervelser og udstillinger på andre billedhuggere, der har arbejdet med glaseret ler. På dette felt er Jean René Gauguins værker i særklasse. Udstillingen vil dog også vise andre aspekter af hans virke med værker i træ, gips, bronze og særligt ler – bl.a. hans yndede céramique roche.*

Viborg

Skovgaard Museet, Domkirkestræde 2-4, 8800 Viborg. Tlf 86 62 39 75. [Keramiske arbejder af Skovgaard-familien].

Aabenraa

03.08.02-15.09.02 *Unge danske keramikere*. Udstilling med bl.a. Malene Helbak, Louise Hindsgavl, Tina Krabbe, Berit Kristensen, Gurli Kristensen, Kristina Kristiansen og Marianne Nielsen og Lene Vad Jensen. BaneGården, Kunst & Kultur, 6200 Aabenraa.

Aalborg

→16.03.02 *Beate Andersen, Jane Reumert og Gunhild Aaberg*. Galleri Deco, Vesterbro 30, Aalborg.

Århus

31.08.02-07.09.02 *30 års jubilæum*. Udstilling med Trine Bach Jørgensen, Inger Bruhn, Inge-Marie Fruelund, Ruth Gissel, Ulla Hansen, Inge Trautner og Bent Wiborg. Lertøj, Badstuegade 4, 8000 Århus C. Tlf 86 19 27 12.

05.10.02-06.10.02 *Åbne værksteder* – Århus Amt. Med deltagelse af bl.a. Aase Haugaard, Højagervej 1, 8240 Risskov. Tlf 86 17 74 01.

16.11.02-16.12.02 2 x 2. Udstilling med bl.a. Aase Haugaard. Katalog. Århus Kunstbygning, Mørksgade, 8000 Århus.

Udlandet

Aberystwyth

Aberystwyth Arts Centre, Penglais, Aberystwyth SY23 3DE, Wales. Website: www.artspace.uk.com/ceramics/.

Amsterdam

Galerie Carla Koch, Prinsengracht 510, NL-1017 KH Amsterdam. Tlf 020-639 0198. Website: www.carlakoch.nl.

Arnhem

Galerie Keramaikos, Oranjestraat 121, Arnhem. Tlf 003126-4460595.

Galerie Terra, Mooiweg 94, Arnhem. Tlf 003185-232448.

Basel

Galerie Atrium, Kanonengasse 35, CH-226540 Basel.

Bath

→09.03.02 *The Snake in the Garden*. International vandredstilling med nutidig begittet lertøj med

deltagelse af bl.a. Jac Hansen. Victoria Art Gallery, Bath.

Berlin

Kunstgewerbemuseum, Tiergartenstrasse 6, D-10785 Berlin (Tiergarten). Tlf (0 30) 2 66-29 01/02. Website: www.smb.spk-berlin.de.

Bröhan-Museum, Landesmuseum für Jugendstil, Art Deco und Funktionalismus (1889-1939), Schlossstrasse 1a, D-14059 Berlin (Charlottenburg). Website: www.broehan-museum.de. Tlf (030) 326 90 600.

Keramikgalerie Droysen, Babelsberger Strasse 5, D-10715 Berlin. www.droysen-keramik.de. Tlf 853 20 93.

07.06.02-29.09.02 *Blützeiten der Majolika - Eine Berliner Sammlung*. Kunstgewerbemuseum.

07.06.02-29.09.02 *Amor auf dem Suppenteller?* Klassische Motive de majolikamalerie des 16. und 17. Jahrhunderts. Foyerausstellung. Kunstgewerbemuseum.

Oktober 2002→2003 *Das Licht kommt jetzt von Norden – Art Nouveau in Finnland*. Bröhan-Museum.

Birmingham

23.03.02-11.05.02 *The Snake in the Garden*. International udstilling med nutidig begittet lertøj og deltagelse af bl.a. Jac Hansen. Midland Arts Centre, Birmingham.

Bremen

Keramik Galerie Hilde Holstein, Schnoor 5-7, D-28195 Bremen. Tlf 0421-32 48 85.

Brügge

Museum O.L.V. ter Potterie, Potterierei 79, B-8000 Brügge.

Bruxelles

→06.04.02 *Martin Bodilsen Kaldahl - Oeuvres Recentes*. Puls Contemporary Ceramics, v/Annette Sloth, Place du Chatelain 4, B-1050 Bruxelles. Tlf 32 2 640 26 55.

Cambridge

Fitzwilliam Museum, Trumpington Street, Cambridge CB2 1RB.

Carlisle

24.05.02-14.07.02 *The Snake in the Garden*. International udstilling med nutidig begittet lertøj og deltagelse af bl.a. Jac Hansen. Tullie House Museum, Carlisle.

Darmstadt

Galerie Charlotte Hennig, Rheinstrasse 18, D-24617 Darmstadt.

Derby

Royal Crown Derby Porcelain Museum, Osmaston Road, Derby DE3 8.

Delft

Terra Keramiek, Newstraat 7, Delft. Website: www.terr-delft.nl.

02.03.02-13.04.02 *Hans de Jong*. Objekte nach Shakespeare. Terra Keramiek.

23.03.02-04.04.02 *Duncan Ross*. Terra Keramiek.

Deventer

→10.03.02 *Jac Hansen*. Loes & Reinier – International Ceramics, Korte Assenstraat 15, 7411 Deventer. Tlf 0031 - 0570 613004.

Diesen

09.05.02-12.05.02 *Markt Diessen*. Töpfermarkt med deltagelse af bl.a. Hans og Birgitte Börjeson. Diessener Seeanlagen, Marktplatz 1, D-86911 Diessen am Ammersee. Tlf 08807 92 940.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Deutsches Keramikmuseum, Palais Nesselrode, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Tlf 02 11/89 9 42 10.

→26.05.02 *Haarrisse*. Aktuelle Arbeiten von Absolventen der Keramikklasse von Prof. Antje Scharfe an der Burg Giebichenstein, Hochschule für Kunst und Design Halle. Studio-Ausstellung. Hetjens-Museum.

04.05.02-12.05.02 *Harmonie – Japanische Blumenkunst*. Hetjens-Museum.

20.06.02-15.09.02 *Mench aus Lehm*. Tobias Gereon Gerstner, Düsseldorf. Studio-Ausstellung. Hetjens-Museum.

03.10.02-06.01.03 *Max Laeuger in Kandern und die staatliche Keramikmanufaktur Karlsruhe*. Eine Sammlung aus dem Freundeskreis. Studio-Ausstellung. Hetjens-Museum.

Edwinstowe

24.03.02-21.04.02 *Totally Teabowls*. 25 potters showing a maximum of 10 teabowls each. May Ling Beadsmore, Victoria Bryan, Kyra Cane, Mike Dodd, Jack Doherty, Tim Hurn, Chris Keenan, Jim Malone, Stephen Parry, Nick Rees, Phil Rogers, Micki Schloessing og Fran Tristram. Oakwood Gallery 4 Church Street,

Edwinstowe, Nottinghamshire, NG21 9QA. Tlf. 01623-823665.

Faenza

Museo Internazionale delle Ceramiche in Faenza, via Campidori 2, 48018 Faenza RA. Tlf 0546/21240. Website: www.micfaenza.org

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne und historische Keramik Frechen, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Tlf 0049 22 34/22 891.

10.03.02-20.05.02 *Deutsche Keramik 1900-2000 – Geschichte und Positionen des Jahrhunderts*. Katalog. [20 Euro]. Keramion.

Gent

Museum voor Sierkunst & Vormgeving, Jan Breydel Straat 5, B-9000 Gent. Website: www.design.museum.gent.be.

Gustavsberg

Gustavsbergs Porslinsmuseum, Odelbergs väg 5B, S-134 40 Gustavsberg. Tlf 00 46 (0)8 570 356 58. Website: www.porslinsmuseum.net.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Tlf 00 46 (0) 31 61 38 50. Website: www.designmuseum.se.

Hamburg

Museum für Kunst und Gewerbe, Steintorplatz 1, D-20099 Hamburg. Tlf (040) 428 54 53 53. Website: www.mkg-hamburg.de.

Galerie L, Elbschaussee 31, D-Hamburg 3903011.

Wohnen un Kunst, Im Hochparterre Neuer Wall 18, Hamburg. Tlf 040-340234.

22.03.02-20.05.02 *Die Keramikmanufaktur Hermann und Richard Mutz*. Museum für Kunst und Gewerbe. Die Altonaer Keramikmanufaktur Hermann und Richard Mutz gehörte um die Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert zu den bekanntesten Kunstbetrieben der Keramikszene des deutschen Jugendstils. Ihr Ruhm gründete sich auf frühen Experimenten mit Steinzeug und der Verwendung von Laufglasuren nach japanischem Vorbild. Mit ca. 150 Exponenten gibt die Ausstellung erstmalig einen chronologischen Überblick über das Gesamtwerk.

Hannover

Galerie Wolf Böwig, Friedrichstrasse 2a, D-320702 Hannover.

02.08.02-04.08.02 *National Pottery and Ceramics Festival*. Med deltagelse af bl.a. Aase Haugaard. Hatfield House, Hatfield, Herts.

Heidelberg

09.06.02-07.07.02 *Jane Hamlyn*. Saltbrand. Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage Am Stadtgarten, Heidelberg. Tlf 06221-619090.

Helsinki/Helsingfors

Arabian museon Galleria, Hämeentie 135, Helsinki/Arabia museums galleri, Tavastvägen 135, 00561 Helsingfors. Tlf + 358 204 3911.

→01.04.02 *Poetics of Clay – an international perspective*. The exhibition shows international ceramic art in all it's diversity from the 1950ies until today. Museum of Art and Design, Korkeavuorenkatu 23, FIN-00130 Helsinki. Website: www.designmuseum.fi.

Henrichemont

Centre Céramique de la Borne, Henrichemont, Tlf 0033-248 269621.

Hohenberg an der Eger

Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf 00 49 (0 92 33) 77 220. Website: www.dt-porzellanmuseum.de.

→14.04.02 Studenten und Absolventen des Fachgebietes Keramik-Glasdesign der Burg Giebichenstein, Hochschule für Kunst und Design Halle. Deutsches Porzellanmuseum.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Tlf (042) 34 13 35. Website: www.hoganas.net/museum

13.07.02-11.08.02 *Claes Thell*. Höganäs Museum.

21.09.02-20.10.02 *Stig Carlsson*. Höganäs Museum.

27.10.02-24.11.02 *Hertha Bengtsson – Stipendiater*. keramik – Linus Ersson, Jonas Lindholm, Mia E. Göransson, Thomas Nordström, Tina Reuterberg, Eva Rexelius, Annika Svensson. Höganäs Museum.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald. Deutsche Sammlung für historische und zeitgenössische Keramik, Lindenstrasse, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Tlf 2624-94601-0. Website: www.keramikmuseum.de.

→23.03.02-21.04.02 *Wendelin Stahl zum 80. Geburtstag*. Keramikmuseum Westerwald.

Istanbul

?→sept/okt 2002 *Alev Siesbye Ebüzziya*. Turkish Islamic Arts Museum, Istanbul.

St. Ives

29.03.02-12.05.02 *Aase Haugaard*. St. Ives Ceramics, Fish Street 1, St. Ives TR26 1LT, Cornwall. Tlf (01736) 79 49 30.

Karlsruhe

Museum in der Majolika-Manufaktur, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Tlf 07 21 /926 – 63 89. Website: www.landesmuseum.de.

Kellinghusen

Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D-25548 Kellinghusen. Tlf 04822 - 37 62 10.

03.03.02-21.04.02 *Gefässe & Objekte*. Nele Zander & Elsbe Junge-Heesch. Museum Kellinghusen.

01.05.02-30.05.02. *Kellinghusener Keramikwochen*.

10.08.02-11.08.02 kl 10.00-18.00 *Töpfermarkt*. Kellinghusen. Yderligere oplysninger hos Fremdenverkehrs- und Kulturamt på tlf 00 49 48 22 37 62 15.

Köln

Museum für Angewandte Kunst, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Tlf 02 21 – 221-2 38 60. Website: www.museenkoeln.de.

Langerwehe

Töpfereimuseum Langerwehe, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Tlf 02423/4446. Website: www.Langerwehe.de.

Leeuwarden

Keramikmuseum het Princessehof, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Tlf 31 (0)58 2948958.

→10.03.02 *Erfenis beelden van Louise Schouwenberg*. Museum Princessehof Leeuwarden.

→01.04.02 *Safe Ceramics door het kunstenaarsduo Vroegop/Schoonveld*. Museum Princessehof Leeuwarden.

Leipzig

→17.04.02 *Holzbrand II*. Keramik aus dem Holzfeuer. Keramikgalerie des Kunstvereins terra rossa e.V. Leipzig, Rossplatz 12, Leipzig. Tlf 0341-9904399.

Lidköping

Rörstrands Museum, Fabriksgatan 4, S-531 19 Lidköping. Tlf 00 46 510 823 00. Website: www.rorstrand.se.

Lissabon

Museu Nacional do Azulejo, Rua da Madre de Dues 4, Lisbon.

London

Victoria & Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL, London. Tlf 0171-938 8500. Website: www.vam.ac.uk. [Department of Ceramics er på grund af ombygning delvis lukket].

Crafts Council Gallery, 44a Pentonville Road, Islington, London N1 9BY. Website: www.craftscouncil.org.uk.

Contemporary Ceramics, William Blake House, 7 Marshall Street, Soho, London W1V 1LP. Tlf 020 7437 7605.

Galerie Besson, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Tlf 020 7491 1706. Website: www.galeriebesson.co.uk.

Barrett Marsden Gallery, Great Sutton Street 17-18, Clerkenwell, London EC1V 0DN. Tlf 020-7336 6396.

Paul Rice Gallery, Tring Avenue 3, Ealing, London, W5 3QA. Tlf/fax 0208-992-4186. Email: pr@paulrice.co.uk.

→16.03.02 *Sarah Radstone*. New Ceramics. Barrett Marsden Gallery.

→07.04.02 *Olivia Brown*. Crafts Council Gallery Shop.

20.03.02-26.04.02 *Lucie Rie*. Galerie Besson.

14.03.02-07.07.02 *Earth & Fire*. An exhibition exploring the role and significance of terracotta in Italian art between 1400 and 1800. Victoria & Albert. Italian Terracotta Sculpture from Donatello to Canova. Earth & Fire will present a full range of Italian terracotta sculpture between 1400 and 1800, featuring a panorama of works by sculptors including Ghiberti, Giambologna, Donatello, Verrocchio, Bernini and Canova. Documenting for the first time terracotta's importance across the glory years of the Renaissance to the age of Neoclassicism, Earth & Fire focuses attention on terracotta works in ways which have never been possible. The exhibition will offer the unique opportunity to juxtapose terracotta models with finished works. Highlights will include six studies of the Bernini Angels for the Ponte Sant'Angelo in Rome, brought together here for the first time.

08.05.02-31.05.02 *Enric Mestre*. Galerie Besson.

13.05.02-08.06.02 *The Early Handbuilders*. Udstilling med Auld, Baldwin, Duckworth, Lowndes, Rooke and Wallwork. Paul Rice Gallery.

05.06.02-12.07.02 *Sir Anthony Caro*. Galerie Besson.

10.09.02-10.10.02 *Clive Bowen*. Galerie Besson.

16.10.02-21.11.02 *Hans Coper*. Galerie Besson.

27.11.02-20.12.02 *Peter Collingwood and Fernando Casasepere*. Galerie Besson.

Ludwigsburg

2002 åbner der et keramikmuseum i Schloss Ludwigsburg ved Stuttgart. *Gebrauchs- und Kunstobjekten alle Facetten des variantenreichen Materials aus fünf Jahrhunderten Keramikgeschichte darstellen. Kern der Sammlung ist das Ludwigsburger Porzellan. Ein weiterer Schwerpunkt wird Künstlerkeramik von 1945 bis zur Gegenwart aus allen europäischen Ländern sein.*

Malmö

→27.03.02 *Ann Linnemann, Karin Michaelsen och Christian Bruun*. Porslin. Formargruppen, Engelbrektsgatan 8, S-211 33 Malmö. Website: www.formargruppen.com.

Meissen

Porzellan-Museum, Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen, D-01651 Meissen. Tlf + 49 (0) 35 21 / 4 68-2 08. Website: www.meissen.de.

Mettlach

Keramik-Museum Mettlach, Sammlungen Villeroy & Boch, Schloss Ziegelberg, D-66688 Mettlach. Tlf (06864) 8112 94.

Milsbeek

14.09.02-15.09.02 *Keramisto 2002*. Keramikmarked med deltagelse af bl.a. Hans og Birgitte Börjeson. Mookerplas route N 271, NL-6596 DP Milsbeek. Tlf 0485 51 40 48.

Moskva

State Museum of Ceramics and Kuskova 18th Century Estate, Yunost Street 2, Moscow, Rusland 111402. Website: www.moscow-guide.ru/culture. The Museum possesses one of the largest collections of ceramics and glass from different countries dating from antiquity up to present days. In the funds of museum we can find more than 33 000 works of Russian and foreign art including specimens of Italian majolica, Venetian, English and Russian glass; Meissen, Sevres and Oriental porcelain. The

pride of "Kuskovo" is the most complete collection of Russian porcelain in the country, which represents all Russian porcelain manufacturers.

Mulhouse

Maison de la Céramique, 25, rue Josué Hofer, 68100 Mulhouse. Tlf. +33 03.89.43.32.55

München

galeri b15, neue keramik, Baaderstrasse 15, D-80469 München. Tlf 089-2021010.

Mönchengladbach

Galerie Paul Köster, Albertusstrasse 4, D-12430 Mönchengladbach.

New York

Garth Clark Gallery, 24 West 57th Street # 305, New York NY 10019. Website: www.garthclark.com.

02.10.02→ *From the Kilns of Denmark*. Vandreudstilling med bl.a. Karen Bennicke, Gutte Eriksen, Nina Hole, Martin Bodilsen Kaldahl, Malene Müllertz, Inger Rokkjær og Hans Vangsø m.fl. Katalog. American Craft Museum, West 54th Street, Manhattan, New York.

Newark

Rufford Craft Centre, Rufford Country Park, Ollerton, Newark, Nottinghamshire, NG22 9DF. Tlf 01623-822944. Email: ruffordceramiccentre@nottscc.gov.uk. Website: www.ruffordcraftcentre.org.uk.

→07.04.02. *Jane Hamlyn*. A significant one person exhibition by one of the country's most significant and respected potters. Rufford Craft Centre.

29.06.02-30.06.02 *Earth and Fire*. The eighth International Ceramic Fair to be held in the surroundings of Rufford Country Park is an opportunity to meet potters, discuss their work and maybe make a purchase. Deltagelse af bl.a. Hans og Birgitte Börjeson. Rufford Craft Centre.

17.09.02-27.10.02 *The Art of Throwing* – In conjunction with Alex McErlain of Manchester Metropolitan University this event celebrates the throwing process and aesthetic of making through an exhibition including work by Walter Keeler, Mick Casson, Jim Malone and Ray Finch. Rufford Craft Centre.

Nijmegen

Keramisch Atelier Toon Thijs, Krayenhofflaa 45, Nijmegen. Tlf 0031-24-3778832.

Oxford

The Ashmolean Museum, Beaumont Street, Oxford OXI 2PH. Tlf (01865) 278028. Website: www.ashmol.ox.ac.uk/PotWeb.

One of the world's finest collections of medieval and later ceramics is to be found at the Ashmolean Museum.

Paris

Musée National de Céramique Sèvres, Place de la Manufacture, 92310 Sèvres. Tlf +331-41 14 04 20.

Musée des Arts Décoratifs, 107 Rue de Rivoli, 75003 Paris. Tlf 331 42 60 32 14.

Musée national de porcelaine Adrien Dubouché, 8bis, Place Winston Churchill, 87000 Limoges. Tlf 05 55 33 08 50. Website: www.musee-adriendubouche.fr.

→02.03.02 *Anne Fløche*. Galerie Ortillés-Fourcat, Rue Quincampoix 40, 75004 Paris 4e. Tlf +331-42 72 11 97.

24.04.02-26.05.02 *Dansk kunsthåndværk på Champs Elysées*. La Maison du Danemark, Champs Elysées, Paris.

26.04.02-17.05.02 *Fremtidens tradition – innovation i dagligdagen*. Katalog. La Maison du Danemark, Champs Elysées, Paris.

13.06.02-06.07.02 *Alev Siesbye Ebiuzziya*. Galerie Pierre, Rue Desbelleye 22, 75002 Paris. Tlf. + 33 1 42 72 20 24.

15.10.02-10.11.02 *Karen Bennicke*. Gallerie Clara Scremini, Rue Quincampoix 99, 75003 Paris.

Reinbek

Sammlung Dr. Hans Thiemann, Schloss-Reinbek, Schlossstrasse 5, D-21462 Reinbek. Ingen udstilling i 2002, da Hans Thiemann for nylig er afdøjet ved døden.

Rotterdam

Museum Boijmans Van Beuningen, Museumspark 18-20, NL-3015 CX Rotterdam. Tlf 00 31 010 44 19 400. Website: www.boijmans.rotterdam.nl.

Selb-Plössberg

Deutsches Porzellan Museum, Abteilung III und IV, Europäisches Industrimuseum für Porzellan und Europäisches Museum für technische Keramik, Bahnhofstrasse 3, D-95100 Selb-Plössberg. Tlf 0 92 87-9 18 00-0.

Sherborne

Alpha House Gallery, South Street, Sherborne, DT9 3LU Dorset. Tlf 01935 814944.

02.03.02-30.03.02 *Jim Malone*. Alpha House Gallery.

13.04.02-11.05.02 *Gabriele Koch*. Alpha House Gallery.

18.05.02-22.06.02 *Richard Batterham*. Alpha House Gallery.

08.09.02-05.10.02 *Mike Dodd*. Alpha House Gallery.

Skåne

29.03.02-07.04.02 *Konstrundan i Nordvästra Skåne*. Nordvästra Skånes konstnärer visar upp sina ateljéer. Kort og fortegnelse fås bl.a. på turistbyrået i Helsingborg.

Slesvig

Schleswig-Holsteinisches Landesmuseum, Schloss Gottorf, D-24837 Schleswig. Tlf 046 21/813-0. [Permanent udstilling af keramik].

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Zweigmuseum des Badischen Landesmuseum Karlsruhe, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Tlf 0761/7 03 22 11. Website: www.landesmuseum.de.

02.03.02-23.06.02 *Von Picasso bis Penck – Keramik von Künstlern in 20. Jahrhundert*. Katalog. Keramikmuseum Staufen.

→17.03.02 Gerda Mazzi-Manger – Gefäße und Objekte. Studio-Ausstellung. Keramikmuseum Staufen.

Stockholm

blås&knåda, Hornsgatan 26, S-118 20 Stockholm. Tlf 08-6427767. Website: www.artnet.se/blas&knada.

Stoke-on-Trent

The Museums of the Potteries. Website: www.stoke.gov.uk/museums.

Gladstone Pottery Museum, Utoxeter Road, Longton, Stoke-on-Trent ST3 1PQ. Website: www.stoke.gov.uk/museums/gladstone.

Minton Museum, Minton House, London Road, Stoke-on-Trent ST4 7QD.

Moorcroft, Sandbach Road, Burslem, Stoke-on-Trent ST6 2DQ. Website: www.moorcroft.co.uk.

Royal Doulton [Minton, Royal Crown Derby og Beswick], Sir Henry Doulton House, Forge Lane, Etruria, Stoke-on-Trent ST1 5NN. Website: www.royal-doulton.com.

Spode Museum, Church Street, Stoke-on-Trent ST4 1BX. Website: www.spode.co.uk.

Wedgwood Museum, Barlaston, Stoke-on-Trent ST12 9ES. Website: www.wedgwood.com.

Vallauris

Musee Magnelli, Musee de la Ceramique, Place de la Libération, 06220 Vallauris. Tlf +334-4 93 64 16 05.

Weiden

Internationales Keramik-Museum Weiden. Zweigmuseum der Neuen Sammlung München, Luitpoldstrasse 25, D-92637 Weiden. Tlf 0961-3 20 30. Website: www.die-neue-sammlung.de og for aktuelle udstillinger www.weiden-oberpfalz.de.

Wien

Galerie für zeitgenössische Keramik, Nussdorfer Strasse 53, Wien. Tlf 0043-1-3173396.

Wolverhamton

12.10.02-09.11.02 *The Snake in the Garden*. International udstilling med nutidig begittet lertøj og deltagelse af bl.a. Jac Hansen. Bilston Craft Gallery and Museum, Wolverhamton.

Danmarks Keramikmuseum

Keramikmuseet Grimmerhus og Internationalt Keramisk Center - Skælskør (Guldagergård) er fra den 1. januar 2002 sammenlagt til ét museum med to afdelinger: Danmarks Keramikmuseum.

Sammenlægningen er et resultat af et i Danmark enestående samarbejde imellem ledelserne af og bestyrelserne på Grimmerhus og Guldagergård samt tilskudsyderne – kommunerne Middelfart og Skælskør samt amterne Fyns amt og Vestsjællands amt.

Forhandlingerne var fra første færd præget af positivitet, idet de to institutioners overordnede målsætninger var ens: At samle, formidle, udforske og udbrede kendskabet til keramisk kunst.

Det nye *Danmarks Keramikmuseum* med undertitlen *International Museum of Ceramic Art – Denmark* har således fået afdelingerne Grimmerhus og Guldagergård. Begge afdelinger har såvel udstillinger og eget samling som også arbejdende værksteder, hvor dog de primære udstillingsaktiviteter og den mest omfattende præsentation af samlingen vil komme til at foregå på Grimmerhus, medens materialeforskningen og projektarbejdet frem imod udstillinger vil foregå på Guldagergård.

Garth Clark Gallery – New York

Peter Schjeldahl, art critic of the New Yorker magazine calls it “that jewel box of a gallery on 57th Street.” But the gallery did not begin in New York. The Garth Clark Gallery opened by Garth Clark and Mark Del Vecchio on 5140 Wilshire Boulevard in Los Angeles in September 1981.

The first exhibition, *Beatrice Wood A Very private View*, reflects the inspiration for the gallery. If it were not for Beatrice Wood’s despondency over her poor sales, Clark and Del Vecchio may never have taken this step. The space opened within two months of deciding to take this step. No stable was in place and at first it was thought that as Garth Clark was a known critic and historian, that it would be a blue-chip gallery for the existing ceramic masters. But working with artists who had all already arrived was not exciting. Instead Clark and Del Vecchio took on a generation of emerging Postmodernists, Ralph Bacerra, Adrian Saxe, Akio Takamori, Kurt Weiser, Richard Notkin, Lidya Buzio and others, as well as showing some older masters such as Ken Ferguson, and of course, Beatrice Wood.

For the first two years the gallery showed both historical work (mainly since 1875) and contemporary, side by side to explain the growth of ideas and traditions. In 1983 the gallery moved to the ART 170 Building on La Brea Boulevard with Wayne Kuwada as

the director. Del Vecchio and Clark moved to New York in the fall and opened their gallery at 24 West 57th Street, where through successive renovations, they still operate.

The Los Angeles gallery closed in 1994 and the keys were passed on to Frank Lloyd who operated his gallery, still specializing in ceramic art, at the La Brea space and then, a year later moved successfully to Bergamot Station in Santa Monica.

Over the years the gallery policy has evolved to take in other aspects of ceramics that its two partners admire, first taking on some sculptors such as Ruth Duckworth and then beginning to work with the work of certain sculptors and painters, including Arman, Lucio Fontana, Anthony Caro, Louise Nevelson, Elie Nadleman and others. The stable is also widely international with artists from Australia, Canada, Denmark [Alev], Italy, Japan, Netherlands, Spain, Taiwan and the United Kingdom.

The gallery is research based and has been responsible for sponsoring numerous conferences and symposia as well as an enormous number of publications; dozens of books on which the gallery has been a collaborator, the gallery catalogs, books written by Garth Clark (over 21 titles) and now Mark Del Vecchio (*Postmodern Ceramics with Thames and Hudson* 2001).

Vallauris – en keramikby af Michelle Garnier

Et hjem med Vallauris-keramik. Sådan vil jeg beskrive mine bedsteforældres hjem. Min bedstemor var nemlig glad for keramik fra Vallauris og på den måde kom denne lidt særprægede keramik ind i min familie. Jeg vil tilføje, at det var uden særlig stor glæde fra min side, at det var brugskeramik dvs. saltglaserede brugsgenstande i skrappe farver, jeg kom til at kende. En lidt anden type keramik end den, som Anne Lajoix fortæller om i sin bog ”L’âge d’or de Vallauris”¹. Hun beskæftiger sig hovedsagelig med Picasso og hans indflydelse på den ”lokale”² produktion i Vallauris omkring 50’erne, netop den periode, hvor Picasso kom til landsbyen, gjorde den kendt og fik tidens elite indenfor kunst, litteratur og kultur til at rejse til denne sydlandske landsby.

For nylig bad jeg min mor fortælle, hvordan Vallauris’ keramik kom til os, eftersom vores familie er fra den vestlige del af Frankrig, mange kilometer fra landsbyen Vallauris, der ligger mellem Cannes og Antibes samt hvad hun huskede om Vallauris, som jeg vidste, at hun havde besøgt allerede i 50’erne.

Det var min morfars to brødre, der tidligt i 50’erne flyttede til Sydfrankrig, hvor de kunne få arbejde. Da mine bedsteforældre kom på besøg, viste de to yngre brødre dem rundt i deres nye landsdel.

Min mor husker, at det var i 1955, at hun første gang var i Vallauris. Vallauris var på det tidspunkt stadig en lille landsby. Picasso havde malet slotskirkekapellet med de to vægdekorationer ”Krigen” og ”Freden” (1952-54) og havde lavet ”L’homme au mouton”³ til byens torv. Picasso tiltrak mange besøgende og det skabte snart en ”renouveau” for landsbyens keramik. På den måde ligner La Borne og Vallauris meget hinanden og dog alligevel ikke. Hvor La Borne især tiltrækker værkstedskeramikere, er Vallauris en kunstnerby og meget præget af områdets sydlandske klima og særlige atmosfære. Byen er også en turistby, hvor keramikværksteder og -butikker ligger tæt. Det fik en keramikker fra La Borne til at sige: ”Det, der gør, at vi er fri for denne type forretninger (turisme), er, at solen ikke skinner så ofte her hos os.”⁴

Anne Lajoix fortæller i introduktionen om Vallauris før 1950 og om hvordan Picasso kom til Vallauris, hans interesse for keramik og om hvordan han var medvirkende til, at byens keramik blev kendt langt ud over dens grænser. Man kan sige, at Vallauris i høj grad har nydt godt af Picasso.

Pablo Picasso (1881-1973) kom til at beskæftige sig med keramik i Vallauris, fordi han i løbet af sommeren 1946 mødte en ung keramikker, Suzanne Ramié (1907-1974) og hendes mand Georges Ramié (1901-). Keramikparret havde et stort værksted og arbejdede under det fælles navn Madoura. Picasso kom til at arbejde på deres værksted, idet parret bidrog med materialer og arbejdskraft til Picasso og senere til andre kunstnere som eksempelvis Matisse, der lavede fliser til kapellet i Vence. Picasso efterlod sommeren 1946 to tegninger til Suzanne Ramié og fra 1947 begyndte han selv ihærdigt at lave keramik.

Arbejdet med leret indleder en ny periode for Picasso, da han i 1945 havde mødt en ung kvinde, Françoise Gilot, som blev hans samlever. Han opdager Provence og flytter til Vallauris i 1948, senere til Cannes (1955) og fra 1961 til sin død boede han i Notre-Dame-de-Vie i Mougins.

Picasso havde allerede kendskab til keramik, idet han jo er født i Malaga, højsædet for spansk-maurisk keramik, og havde lavet ”Masque de femme” (1908) og to vaser (1929) i ler. Anne Lajoix nævner også, at Picasso havde lavet ca. tyve ting og havde vist dem til den spanske keramikker Josep Llorens Artigas (1892-1980). Men Artigas havde åbenbart sagt, at værkerne var middelmådige og Picasso havde omgående kasseret dem!⁵

Blandt kunstnerne er Picasso nok den kunstner, der værnede mest om sine værker. Det er blevet fortalt mange gange, at de værker, han gav til sine venner og bekendte, skulle afleveres tilbage, hvis venskabet gik i stykker.

Anne Lajoix ser det som en positiv ting, at Picasso i modsætning til andre kunstnere gav tilladelse til serieproduktion af sine keramiske værker. Jeg tror nærmest, at man kan se det som et forsøg fra Picassos side på at kontrollere omfanget af værker på markedet. Man kan faktisk dele Picassos keramik i tre kategorier:

Keramik, der er signeret Picasso, er egen produktion og uden medvirken af en pottemager. Keramik, der blev lavet af Picasso i samarbejde med en pottemager med henblik på serieproduktion, . Denne keramik er siden 1967 officielt signeret Madoura og bærer et nummer (ligesom et stykke grafik). Endelig er der de værker, som Picasso blot har bidraget til og som er

usignerede. Efterligninger, som der er mange af i denne kategori, bør slet ikke tages i betragtning.

I forbindelse hermed er der en anekdote, hvor en direktør for et stormagasin skrev til en sælger ”... og vær så venlig ikke at sende noget Picasso!”⁶ Så også på den måde har Picasso bidraget til at gøre byen kendt!

Men Anne Lajoix fortæller også om keramikere, hvis arbejde har været af kvalitet, og som arbejdede i landsbyen både før og umiddelbart efter Picassos ankomst. Billedmaterialet i bogen viser det fint og ydermere kan man se, at de tendenser, som man kender fra perioden i de skandinaviske lande, har været repræsenteret i Vallauris. Nogle af tendenserne vender faktisk tilbage i øjeblikket og man kan nærmest betegne disse tendenser som modens! De kommer og går.... På den anden side kan man ikke sige, at Vallauris keramik har en specifik karakter, som den havde før det 20. århundrede. Lertyper og tekniker, formsprog og dekorationer varierer endog meget.

Hvordan står det så til med keramikken i Vallauris i dag? På byens hjemmeside³ kan man se nogle af de værker, der har været med i byens keramikbiennaler. Her blev jeg overrasket over den høje kvalitet, som værkerne viser.

I år afholdes den 18. keramikbiennale i Vallauris fra den 1. juli til den 29. september, og mon ikke det vil være en god idé at lægge vejen forbi Vallauris i den periode. Her kan man så også besøge Galerie Madoura!⁹ og købe værker af Picasso.

Og hvad angår bedstemors Vallauris, ja, så er jeg i dag den lykkelige ejer af en grøn si med undertallerken til asparges.

1. Lajoix Anne: L'âge d'or de Vallauris [De gyldne år i Vallauris], Paris, 1995.

2. Grunden til, at jeg skriver de lokale i parenteser er, at det hovedsageligt drejer det sig om tilflyttede pottemagere enten med en kunstnerisk eller teoretisk baggrund, som kommer til at lave det som Anne Lajoix betragter som keramik af kvalitet, uden at hun nogensinde forklarer, at det er det hun mener. Hun fortæller om de pottemagere, som blev kaldt for ”essistansialistes” af pottemagere fra omegnen, blot fordi deres livsstil var anderledes, de kunne for eksempel lide jazz.

3. Denne oplysning er ikke til at finde i bøgerne. Til gengæld pryder ”L'homme au mouton” Vallauris' hjemmeside - www.vaullauris-golfe-juan.com.

4. Revue de la Céramique et du Verre, nr. 118, mai/juin 2001, s. XXIII.

5. Lajoix Anne: L'âge d'or de Vallauris, Paris, 1995, s. 46, notat s. 66. Hun giver desværre ingen dato for begivenheden.

6. Lajoix Anne: L'âge d'or de Vallauris, Paris, 1995, s. 73.

7. Der findes en del artikler om keramik i Vallauris på fransk.

8. Website: www.vaullauris-golfe-juan.com.

9. Galleriets adresse er: Galerie Madoura, Quartier du Plan, Rue Georges et Suzanne Ramié, F-062200 Vallauris. Website: www.madoura.com.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik udkommet i år 2001 ved Gunnar Jakobsen

Dansk Kvindebiografisk Leksikon. 1-4. Red. af Jytte Larsen m.fl. Rosinante, København 2000-2001. ill. litt. 2.399 kr. [komplet].

Kunstnere i Roskilde Amt. Roskilde Amt 2001. 187 s. ill. 185 kr. [Med bl.a. Vibeke Buciek, Anja Fini, Lene Regius og Per Weiss].

Gammelt bornholmsk lertøj og de bornholmske pottemagere. Af Bodil Tornehave. Bornholms Museum, Sct. Mortensgade 29, 3700 Rønne. [Website: www.bornholmsmuseer.dk/bhmuseer. BM@bornholmsmuseer.dk. Tlf 56 95 01 60]. Rønne 2001. 128 s. ill. noter. kilder. navnerregister. 145 kr. [Nyoptagne fotos ved Lars Serena af bornholmsk lertøj i Bornholms Museum]. noter. kilder. navnerregister. [Tidligere udgivet under titlen "Bornholmske pottemagere", som artikel i Bornholmske Samlinger. 2. rk. 12 bd. 1978, s 59-197].

Grib tiden. Red. af Bente Scavenius. Redaktionskomité: Jørgen I. Hansen, Bodil Busk Laursen og Henrik Wivel. Gyldendal, København 2001. 338 s. ill. 349 kr. (s 72-87 Visioner og alkymi. Kunstnerkeramik i halvfemserne. Af Peder Rasmussen). [Thorvald Bindesbøll, H.A. Brendekilde, Niels Hansen Jacobsen, Karl Hansen Reistrup, Theodor Philipsen, L.A. Ring og J.F. Willumsen samt Erik Nyholm og Bjørn Nørgaard m.fl. og Kjøbenhavns Leervarefabrik samt Herm. A. Kähler].

Scandinavian Ceramics and Glass in the 20th Century. By Jennifer Opie. V & A Publications, London 2001. 176 s. ill. litt. 16,95 £. [Genoptryk].

Gyldendals auktionsguide. Red. af Bolette Bramsen. Gyldendal, København 2001. 184 s. ill. litt. 149 kr. (s 69-79 Keramik og stentøj. Af Peter Christmas-Møller og s 147-157 Porcelæn. Af Sten Herholdt Jensen).

Antikfund. På jagt efter populære antikviteter. Af Mariette Tiedemann. Sesam, København 2001. 144 s. ill. litt. 199 kr. (s 24-29 Kongeligt mussel-malet, s 84-89 Alumina-fajance, s 114-130 Sparebøsser af lertøj og s 126-130 Axel Saltos stentøj). *

Per Arnoldi • uorden. Red. af Karsten Ohrt og Per Arnoldi. Kunsthallen Brandts Klædefabrik og Sophienholm, Odense og Lyngby 2001. 136 s. ill. (s 5-7 Forord. Af Karsten Ohrt og Benedicte

Bojesen, s 12-32 Alt i orden. Af Mikael Wivel, s 38-118 Øjeblikke af klarhed eller rastløsheden sat i system. Per Arnoldi i samtale med Karsten Ohrt og s 120-130 Postkort fra Arnoldi).

Status før/Status nu. Katalog til udstillinger på Keramikmuseet Grimmerhus og i Galleri Nørby, København og Middelfart 2001. 52 s [Status før] og [12 s Status nu]. ill. litt. (s 3-9 Poetiske konstruktioner. Karen Bennicke i retrospektiv. Interview med Karen Bennicke ved Jorunn Veiteberg). [vendebog].

Skulpturel keramik af Karen Bennicke. Af Lars Dybdahl. Hrymfx. 31. årg. 2/2001, s 10-13. ill.

Brendekildes billedverden – stemning og skæbne af Gertrud Hvidberg-Hansen. Fynske Fortællinger. Odense Bys Museer, Odense 2001. I kommission hos Odense Universitetsforlag. 120 s. ill. litt. Summary. 98 kr. [Se specielt s 101-112 Keramiske arbejder].

Agnete Brittasius. Norddtryk, Frederikshavn 2001. 24 s incl omslag. ill. litt. [s 5, 9, 13 og 17 af/by/von/ par Kirsten Balling].

Det store i det små af Eric Erlandsen. Billedkunst. 9. årg. 4/2001, s 8-17. ill. [Mogens Bøggild].

Gutte Eriksen. [Katalog]. Vejen Kunstmuseum, Vejen 2001. 59 s. ill. litt. 75 kr. (s 5-9 Still going strong. Af Teresa Nielsen, s 11-12 Veje og spor mod lys og mørke. Et forsøg. Af Kristian Jakobsen, s 13 Gutte Eriksen. Af David Attenborough, s 15-18 Gutte Eriksen – en karakteristik. Af Hans Lassen, s 19-20 Valdemar Petersen og hustru Esther Petersens Legat. Af Svend Holm Larsen, s 41-52 Gutte Eriksen • Biografi. Af Teresa Nielsen med bidrag fra kunstneren, Gunnar Jakobsen og Poul-Erik Hansen og s 53-59 Gutte Eriksen • Bibliografi. Af Gunnar Jakobsen).

Gutte Eriksen af Michelle Garnier. keramiske noter. 13/2001, s 1-2. noter.

Sæt den danske sommer på bordet af Tina Jørstian. Louisiana Magasin. 2/2001, s 58-60. ill. [Ditte Fischer].

Anne Fløche · Hans Vangso. Knebel [2001]. 16 s incl omslag. ill. 15 kr. (s 3 Anne Fløche · Hans Vangso. Af/by William Hull). [Udgivet henholdsvis med omslag fra Sjællands Keramikmuseum med forordet "Hvorfor" på s II af Rikard Dahl-Nielsen samt som "Kunst & Borger". 16. årg. 127/2001].

Void "Indhold". Bente Hansen [&] Ole Palsby. [24 s samt smudsomslag]. ill. 100 kr. (s 4, 6 og 8
Void/ Inhalt/Indhold. By/von/af Bodil Busk Laursen, s 10
To/Für/Til Ole. By/von/af Bente Hansen, s 14-15
To/für/til Bente. By/von/af Ole Palsby, s 16
Ode to/Ode für/Ode til Ole. By/von/af Ole Thyssen, s 18
Ode to/Ode für/Ode til Bente. By/von/af Ole Thyssen, s 20
Form. By/von/af Ole Palsby og s 22
Shapes. By/von/af Bente Hansen).

Nina Hole. Skælskør [2001]. [24 s incl omslag]. ill. (s 2-3
Sculpting an Experience of Awe. By Marc Lancet).

Flade og Form. Keramiker Kim Holm • Billedvæver Ann Sloth. 2001. 12 s. ill.

Martin Bodilsen Kaldahl Ceramic Works 1990-2001. [København] 2001. 40 s. ill. noter. (s 4-11
Poesi og grammatik: Martin Bodilsen Kaldahls arbejder/Poetry and Grammar: The Work of Martinsen Bodilsen Kaldahl. Af/by Alison Britton). 75 kr.

Kunsthåndværkerrådets årspris 2001. Martin Bodilsen Kaldahl tænker dybt og favner bredt
Annual Prize of the Danish Crafts Council 2001. Ceramist Martin Bodilsen Kaldahl thinks deep and ranges wide. Af/by Merete Ahnfeldt-Møllerup. Dansk Kunsthåndværk. 4/2001, s 18-19. ill.

Martin Bodilsen Kaldahl par Martin Bodilsen Kaldahl. La Revue de la Céramique et du Verre. 117/2001, s 28-30. ill. English Summary.

Martin Bodilsen Kaldahl. Revelations – CR asks Danish ceramist and one of the judges of the autumn's Jerwood Prize for some answers. Ceramic Review. 190/2001, s 78. ill.

Jens Bohr. "Gabet kl. 16" og andre arbejder. Kastrupgårdsamlingen, Johannes Larsen Museet og KunstCentret Silkeborg Bad, København, Kerteminde og Silkeborg 2001. [24 s]. ill. litt. (s 3
Forord. Af Inge Dybbro, Erland Porsmose og Iben From).

Køkkentøj på hovedet/Kitchenwear af/by Pernille Anker Kristensen. Dansk Kunsthåndværk. 3/2001, s 10-13. ill. [Karen Kjældgaard-Larsen på Royal Copenhagen].

SUM's vej til markedet/SUM - more than the parts. Af/by Peter Løgstrup Fischer. Dansk Kunsthåndværk. 4/2001, s 12-17. ill. [Berit Kristensen og Lene Vad Jensen].

Keramiske arbejder af Birgit Krogh. Udgivet i forbindelse med udstilling hos Galleri Nørby 2001. 24 s. ill. (s 3 og 5 af/by Eva Ormstrup Bentsen). 45 kr.

Die Welt mit seinen Augen. Über den Keramiker Sten Lykke Madsen. Von Michelle Garnier. Keramik Magazin. 4/2001, s 28-31. ill. English Summary.

Keramiksamlingen på Vejen Kunstmuseum - Karl Schrøder og Martin Mortensen af Teresa Nielsen. Mark og Montre. Årbog for Ribe Amts museer 2001, s 79-90. ill. sign. noter. Deutsche Zusammenfassung. [Artiklen er en revideret udgave af artiklen "Keramikerne Karl Schrøder og Martin Mortensen – endnu nogle brikker til puslespillet om dansk keramik ved begyndelsen af det 20. århundrede" trykt i udstillingskataloget "Et Godt Skår". Red. af Lise Seisbøll. Keramikmuseet Grimmerhus, Middelfart 2001, s 10-16].

Rent bord af Aase Holm. Antik & Auktion. 3/2001, s 44-49. ill. [Grethe Meyer].

Ursula Reuter Christiansen • Henning Christiansen. Derestaurations. Borgen, Valby 2001. 246 s. ill. litt. 250 kr. [Dansk og engelsk udgave]. *

Fynsk forår i fajancen af Michael Blædel. Antik & Auktion. 1/2001, s 40-45. ill. sign. [Lars Syberg].

Formgiver – tandlæge af Leif Schneidermann. Tandlægebladet. 105. årg. 11/2001, s 910-911. ill. [Finn Thorsen hos Saxbo].

Pippi Langstrømpe og meget, meget mere – værker af den danske kunstner Ingrid Vang Lauridsen. Red. af Teresa Nielsen. Vejen Kunstmuseum, Vejen 2001, s 48-49 og 102. ill.

Hjorth'ens frugt af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 3/2001, s 18-24. ill. slægtstavle. [L. Hjorth].

Humblebæk Teglværk og Flisefabrik. En beretning om Humlebæks største virksomhed for sin tid. Fra grundlæggelsen i 1908 til udslettelsen ved branden i december 1943. Af Niels-Jørgen Pedersen. Fredensborg-Humblebæk Lokalhistoriske Forening. [Årsskrift] 2001. 57 s. ill. kilder.

Et keramisk Eventyr. P. Ipsens Enke Kgl. Hof Terracottafabrik 1843-1955. Af Kathrine Jørgensen og Bente Holst. Poul Kristensens Forlag, Herning 2001. 387 s. ill. litt. noter. fabriksmærker. indeks. 460 kr.

A Collector's Guide to Royal Copenhagen Porcelain. By Caroline & Nick Pope. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2001. [Email:

bushwd@aol.com og Website: www.schiffer.com].
240 s. ill. litt. sign. index. 39,95 £.

Populære danske stel af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 4/2001, s 20-29. ill. litt. (Den kongelige Porcelainsfabrik [Svend Hammershøi, Christian Joachim, Arnold Krog, Thorkild Olsen og Gertrud Vasegaard m.fl.] og Bing & Grøndahl [Harriet Bing, Fanny Garde, Henning Koppel, Pietro Krohn, Jo Hahn Locher og Ebbe Sadolin]).

Kähler & Keramikken. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos, København 2001. 359 s. ill. litt. kilder. mærker. sign. register. ib. 500 kr.

Kähler Keramik præsenterer De Nordiske Guder/The Nordic Gods, Kähler Ceramics. Kähler Keramik, Næstved 2001. [16 s incl omslag]. ill. (s 4-15 Kähler Keramik og Nordisk Mytologi/Kähler Ceramics and Nordic Mythology. Af/by Palle Birk Hansen). [H.A. Brendekilde, Ernst Eberlein, Lorenz Frølich, Karl Hansen Reistrup og Jens Thirslund samt Peter S. Carlsen, Ursula Reuter Christiansen, Henrik Pryds Beck og Raimo Veranen m.fl.]. 30 kr.

Nyt syn på dansk folkekunst. Om lertøjssamleren Louis Ehlers. Af Christian Sarauw. Billedkunst. 9. årg. 1/2001, s 23-30. ill.

Glæden ved keramik. Antik & Auktion. 3/2001, s 50-51. ill. [Samlerne Inger og Brian Erhardtsen].

Et Godt Skår. John Hunovs samling af keramisk kunst. Red. af Lise Seisbøll. Keramikmuseet Grimmerhus, Middelfart 2001. 48 s. ill. litt. noter. 85 kr. (s 4-5 Forord. Af Lise Seisbøll, s 6-7 Diabolisk Dialog. Memorandum (København 22.3.01). Samtale mellem John Hunov og Lise Seisbøll om artiklen "Keramik på godt og ondt" af John Hunov, s 8-9 Keramik på godt og ondt. Af John Hunov og s 10-16 Keramikere Karl Schrøder og Martin Mortensen – endnu nogle brikker til puslespillet om dansk keramik ved begyndelsen af det 20. århundrede [En revideret udgave af artiklen er optrykt i Mark og Montre. Årbog for Ribe Amts museer 2001, s 79-90 under titlen "Keramiksamlingen på Vejen Kunstmuseum - Karl Schrøder og Martin Mortensen"]. [Karin Blom, Peter Bonde, Peter Carlsen, Claus Carstensen, Valdemar Engelhardt, Adam Fischer, Erik Frandsen, Carl Halier, Svend Hammershøi, Karen Hannover, Niels Hansen Jacobsen, Karl Hansen Reistrup, Gerhard Henning, Jais Nielsen, Berit Jensen, Søren Kongstrand, Christian Lemmertz, Carl Lund, Martin Mortensen, Erik Nyholm, Bjørn Nørgaard, Nic. Schmidt, Karl Schrøder, J.F. Willumsen og Richard Winther m.fl.].

Afgang 2001/Graduation 2001. Designskolen Kolding. 2001. upag. spiralryg. (Afgang 2001/Graduation 2001. Af/by Birte Sandorff). [Christian Buur Bangsgaard, Rikke Elgaard, Annette Fuglsang, Jane Holmberg Andersen, Marianne Krumbach, Ane Møller Davidsen, Marie Schreiner Poulsen og Jacob Skov Poulsen].

Examen 2001. Glas & Keramikskolen på Bornholm, [Nexø] 2001. 84 s. ill. (s 4-5 Forord 2001/Preface 2001. Af/by Jens Lau Petersen og s 7 Glas & Keramikskolen på Bornholm/The Glass & Ceramics School on Bornholm). [Lisbet Agerlund Jensen, Ramona Bittl, Kasia Johansen, Jens Kofoed, Dorte Therese Krog Pedersen, Gitte Liland, Kristine Tillge Lund, Janne Lægdsmand, Tove Teglgård Olesen, Lolly Torbensen og Ulrika Åberg].

Hip, Hip, Hurra. Vad dansk keramik är bra! En utställning med verk av 25 danska keramikere. Red. av Märta Holkers. Sigtuna Museum, Sigtuna 2001. 23 s. ill. (s 6-7 Förord. Av Sten Tesch og s 8-9 Dansk studiokeramik. Av Märtha Holkers). [Beate Andersen, Mette Augustinus Poulsen, Karen Bennicke, Anne Lise Bruun Pedersen, Lis Ehrenreich, Anne Fløche, Gutte Eriksen, Bente Hansen, Ulla Hansen, Dorte Heide, Gerd Hiort Petersen, Kim Holm, Knud Kristensen, Morten Løbner Espersen, Bodil Manz, Priscilla Mouritzen, Hans Munck Andersen, Malene Müllertz, Peder Rasmussen, Jane Reumert, Inger Rokkjær, Kisten Sloth, Inge Trautner, Hans Vangsgø og Gunhild Aaberg].

Fabula. Nordic – Baltic Ceramics. Fabulerende keramisk kunst. KunstCentret Silkeborg Bad, Silkeborg 2001. [32 s]. ill. (s 2 Fabula. Nordic – Baltic Ceramics. Af/by Marianne Steenholdt Bork og Gerd Baarstrøm og s 3-7 Fabulerende Keramik. Nordisk – Baltisk udstilling 2001/Imaginative Ceramics. Nordic – Baltic exhibition 2001. Af/by Paul K. Schäfer). [Marianne Steenholdt Bork, Inger Bruhn, Sten Børsting, Gerd Baarstrøm, Majken á Grømma, Inger Heebøll, Janice Hunter, Maren Kanzler, Hanne Quirinus, Tage Størup, Helena Valorinta og Karlina Wiederhold].

Ein Fest der Glasur. Zeitgenössische keramik aus 8 Europäischen Ländern. Sammlung Thiemann Hamburg, Schloss Reinbek, Stadt Reinbek 2000. 66 s. ill. litt. 18 DM. (s 5 Vorwort. Von Klaus Plöger und Detlef Palm, s 6 Ein Fest der Glasur. Von Hans Thiemann og s 7-13. Ein Fest der Glasur. Einführung. Von Rüdiger Joppien). [Anne Kjærsgaard, Nathalie Krebs, Valdemar Pedersen og Eva Stæhr-Nielsen samt Bing & Grøndahl og Den kongelige Porcelainsfabrik samt Saxbo].

Flet/Braid. Nordjyllands Kunstmuseum og Tønder Museum, Aalborg og Tønder 2001. 127 s. ill. litt. noter. (s 4-7 Forord/Preface. Af Anne Lie Stokbro og Nina Hobolth samt Inger Lauridsen, s 8-21 Flet – stilfærdige funderinger/Braid – calm reflections. Af/by Lisbeth Tolstrup og s 120-123 Efterspil – tekniske funderinger/Afterword – technical considerations. Af/by Lisbeth Tolstrup). [s 52-55 Jørgen Hansen og s 88-91 Malene Müllertz].

Von Picasso bis Penck. Keramik von Künstlern im 20. Jahrhundert. Von Imela Franzke. Badisches Landesmuseum, Karlsruhe 2001. 115 s. ill. litt. [s 52-53 Asger Jorn].

Kunstnergruppen Cordoza. 2001. [8 s]. ill. [Lillian Binderup Jensen]. *

The Artful Teapot. By Garth Clark. Thames & Hudson, London 2001. [Website: www.thameshudson.com]. 256 s. ill. litt. ib. 28 £. [Tekande fra Saxbo designet af Eva Stæhr-Nielsen og med glasur af Nathalie Krebs].

Postmodern Ceramics. By Mark Del Vecchio. Introduction by Garth Clark. Thames & Hudson, London 2001. [Website: www.thameshudson.com]. 224 s. ill. litt. index. ib. 28 £. [Martin Bodilsen Kaldahl, Bodil Manz og Alev Ebüzziya Siesbye].

The Human Form In Clay. By Jane Waller. Crowood Press, Ramsbury [Marlborough, Wiltshire SN8 2HR, United Kingdom. Website: www.crowood.com. Email: enquiries@crowood.com.] 2001. 176 s. ill. index. ib. 25 £. [s 32-35 Tove Anderberg og s s 89-93 Heidi Guthmann Birck].

Håndbog i studiokeramik. Teori & Teknik. Af Claus Domine Hansen. Kroghs Forlag, Vejle 2001. 280 s. ill. stikord. 299 kr. [Claus Domine Hansen, Lenny Goldenberg, Anne-Mette Hjortshøj, Nina Hole, Signe Lassen, Richard Manz og Anders Ruhwald m.fl.].

litteratur 2002

Keramiske eventyrligheder af Erik Meistrup. Kunst. 11. årg. 1/2002, s 26-29. ill. [Gerd Baarstrøm].

8 kunstnere omkring Nyholm. Red. af Lone-Lotte Janns. Silkeborg Kunstmuseum, Silkeborg 2002. 62 s. ill. (s 7 Forord. Af Lone-Lotte Janns, s 8-11 Fadet. Af Michael Rasmussen, s 12-21 Hyp, hyp alle mine værksteder. Af Esben Lyngsaa Madsen, s 22-27 Krukken, skæv som livet selv. Af Gunhild Rudjord, s 28-31 Til Erik. Af Bjørn Nørgaard, s 32-37 ”Brændt barn skyr ikke ilden ...”. Af Line

Bruntse, s 38-41 Se grundigt efter. Af Bent Skytte-Rasmussen, s 42-47 Erik Nyholm, en af fædrene til fornyelse og udvikling. Af Signe Højmark, s 48-49 Lars Ravn, s 50-55 En professionel amatør i en keramisk verden. Af Lone-Lotte Janns og s 56-62 Erik Nyholm – Arbejder 1953-1990).

Den klassiske fornyer. [Del af artiklen]. Populære danske stel. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 1/2001, s 46-49. ill. litt. [Thorkild Olsen på Den kongelige Porcelainsfabrik].

mussel af Sarah-Cathrine Wandsø. M/S. Berlingske Tidende 4. sektion. 24. februar 2002, s 56-59. ill. [Arnold Krogh, Karen Kjældgård-Larsen samt Karen Thomassen]

Evigt flor. [Del af artiklen]. Populære danske stel. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 1/2002, s 40-45. ill. (Bing & Grøndahl og Den kongelige Porcelainsfabrik [Johannes Hedegaard samt Chr. Joachim og Erik Nielsen]).

Hvide stel. [Del af artiklen]. Populære danske stel. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 1/2002, s 48-49. ill. [Den kongelige Porcelainsfabrik (Grethe Meyer, Thorkild Olsen, Axel Salto og Gertrud Vasegaard)].

Kähler. Keramik 1839-1969. [Katalog]. 20 kr. Kunstindustrimuseet, København 2002. 40 s. (s 2-3 Forord. Af Bodil Busk Laursen, s 4-9 Käblers værk 1839-1969. Af Peder Rasmussen og s 10-40 Katalog).

Kähler i blodet. Antik & Auktion. 1/2002, s 24-27. ill. [Samlerne Ane Maria og Annimi Holst Schmidt].

bøger på vej

Käblers Værk. Om familien Kähler og deres keramiske værksted i Næstved 1839-1974. Af Peder Rasmussen. Nyt Nordisk Forlag•Arnold Busck, København. Medio april 2002. 320 s. 350 ill. litt. lærredsindb. 399 kr.

Islamisk Keramik. Af Anne Marie Keblow Bernsted. Rhodos, København 2002. 248 s. ill. ib. 350 kr.

Aluminia I-III. Af E.W. Flensborg. Rhodos, København 2002. 960 s. ill. ib. 950 kr.

Ursula Munch-Petersen. Af Teresa Nielsen. Rhodos, København 2002. ill. ib.

Spor i keramikken. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos, København 2002.

Danske keramikmærker og signaturer. Af Gunnar Jakobsen.

Stentøj fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1912-1985. Af Leif Lautrup-Larsen. 2003.

Pioneer Pottery. Michael Cardew. A&C Black, [P.O. Box 19, St Neots, Cambs PE19 8SF, England. Website: www.acblack.com]. Maj 2002. 368 s. ill. ib. 30 £. When he went to West Africa in the 1840s, Michael Cardew found himself 'in a land where the potter's art had been flourishing for centuries without the use of wheels, or kilns, or glazes'. This book grew out of his desire to share all that he had learned from the African pioneers of pottery.

Susie Cooper. A Pioneer of Modern Design. Ed. by Andrew Casey and Ann Eatwell. Antique Collectors' Club, [Sandy Lane, Old Martlesham, Woodbridge, Suffolk IP12 4SD, England. Website: www.antique-acc.com. Email: sales@antique-acc.com]. Maj 2002. 224 s. ill. litt. ib. 29,50 £. As a woman in an industry run by men, it was her ability to anticipate the mood of the day and understand market trends that enabled Susie Cooper to keep ahead of her competitors. Cooper made her name through designing for and managing her own company. This was not, however, the only way in which she was unique; she produced modern pots at affordable prices and provided customers who possessed exceptional taste, but little money, with well-designed practical and attractive pottery. Cooper's pots became symbolic of the new domestic life enjoyed by the suburban middle classes. Her career spanned seven decades and a staggering four thousand patterns ranging from the jazz modern colours of the Art Deco period to the Pop Art of the swinging sixties. This centenary book outlines and discusses Susie Cooper's major achievements throughout her prolific career. It brings together the leading experts and authorities that reflect upon her life and work, as well as providing contextual contemporary evidence on the twentieth century ceramic industry as a whole. For the very first time known aspects of her life will be brought together with the unknown, including new research material and information from her family. The focus of the book is on new information and original research to add to the understanding of one of our greatest ceramic designers.

Ceramic Figures. A Directory of Artists. By Michael Flynn. A&C Black, [P.O. Box 19, St Neots, Cambs PE19 8SF, England. Website: www.acblack.com]. Juni 2002. 224 s. 240 ill. ib. 30 £. Figurative ceramics is one of the most exciting and innovative areas of ceramics today. After years in the doldrums, there has been a resurgence of interest in the field among artists, galleries and the public. In this work, Michael Flynn, himself a well-known ceramic artist, looks over the past 25 years and selects 100 of the most important artists working with ceramic figures. This is an international group whose work ranges from porcelain to raku and from the small to the

monumental. The book is arranged as a directory giving the reader a thumbnail sketch of the artist while showing a variety of his work.

Salt Glazing. By Phil Rogers. A&C Black, [P.O. Box 19, St Neots, Cambs PE19 8SF, England. Website: www.acblack.com]. August 2002. 240 s. ill. ib. 30 £.

Salt-glaze Ceramics. By Rosemary Cochrane. The Crowood Press [The Stable Block, Crowood Lane, Ramsbury, Marlborough, Wiltshire SN8 2HR, England. Website: www.crowood.com]. 2002. 160 s. ill. 25 £.

Lotte Reimers – Ein Leben für die Keramik. Von I. Vetter, M. Jochem, B. Goldmann und H.-U. Roller. Arnoldsche Art Publishers [Liststrasse 9, D-70180 Stuttgart, Tyskland. Website: www.arnoldsche.com]. April 2002. 176 s. ill. litt. ib. 39,80 €.

Bunzlauer Keramik. Die Feinsteinzeugfabrik Julius Paul & Sohn in Bunzlau (1893-1945). Von Inge Lippert, Konrad Spindler, Werner Endres und Ekkehard Lippert. Arnoldsche Art Publishers [Liststrasse 9, D-70180 Stuttgart, Tyskland. Website: www.arnoldsche.com]. Juni/Juli 2002. 1200 s. ill. litt. ib. 139,80 €.

Herudover forlyder det, at flere projekter er i støbeskeen omkring keramiske publikationer. Redaktøren vil, så snart der foreligger konkrete oplysninger, bringe omtaler heraf i *keramiske noter*.

Allgemeines Künstlerlexikon *Die Bildenden Künstler aller Zeiten und Völker*

Opmærksomheden skal herved henledes på et stort anlagt kunstnerleksikon, som det tyske forlag Saur har under udgivelse. Flere større biblioteker har tegnet abonnement på værket, således er det at finde på Kunstindustrimuseet Bibliotek, Københavns Hovedbibliotek og Frederiksberg Bibliotek m.fl.

Forlaget præsenterer selv værket således:

The Allgemeines Künstlerlexikon (AKL), a once-in-a-century work in itself and unique in its comprehensiveness and academic authority, is by no means limited to only the most famous artists: artists all over the globe from Easter Island to Tokyo and throughout the ages from antiquity to the present are recorded in this major lexicon. And - as the title of the work indicates - it contains not only painters, sculptors, and architects, but gives equal weighting to marble artists, restorers, and calligraphers, or craftsmen such as instrument makers, ivory artists, and screen

printers, just to name a few out of many hundreds of artistic professions found in the AKL. Its academic advisory board and independent editorial staff guarantee excellent quality of information. Fundamental to this standard are, of course, stringent selection criteria for choosing contemporary artists, precise academic treatment of detailed entries, and inclusion of the most recent research findings in art history. Only a work, which is still - in active exchange with art historians all over the world - being published, can offer all this. It goes without saying that the abundance of information contained in each entry is clearly arranged according to a detailed and intelligible structure.

Every entry offers the following clearly structured information:

- The names of the artist, including all various forms of the names by which he or she was known. These variations can be found again under their own entry, cross-referenced back to the main entry. Pseudonyms, maiden names, or names previously wrongly-attributed are thus deciphered.
- The dates of birth and death of the artist and distinguishing art historical characteristics.
- Information regarding the influence of this artist on his or her cultural environment.
- A selection of the artist's works with their locations: museums in which paintings and figures are found, cities in which architectural monuments stand, sites and squares in which sculptures are located.
- A selection of exhibitions on the artist.
- Detailed listings of the artist's autobiographical and other writings.
- An extensive bibliography including details such as other reference works in which entries for this artist can be found, thus making the development of research leading up to the entry in the *Allgemeines Künstlerlexikon* easy to follow. Also, unprinted sources or those not available through the book trade, such as exhibition catalogues, are listed.
- A signatory, which refers to the name of the author (respectively, the editor) at the end of every entry.
- An index of editors, an index of authors, an index of the lexicon's international advisory board, instructions to the user, and various

indexes of abbreviations at the front of each volume.

*No comparable work exists whose information on artists throughout the world and from every age is as extensive, up-to-date, and authoritative as that in the *Allgemeines Künstlerlexikon*.*

Edited by K.G. Saur Publishers. Founded and co-edited by Günter Meißner under the auspices of the Comité International d'Histoire de l'Art in cooperation with the Deutsches Dokumentations-zentrum für Kunstgeschichte (Bildarchiv Foto Marburg). Editors-in-chief: Eberhard Kasten, Andrea Nabert, Michael Steppes. 1991 ff. C. 100 volumes. Vol. 1-31, Index to volumes 1-10, Index to volumes 11-20 und Index to volumes 21-30. C. 700 pages per volume. Half leather-bound with dust cover. € 210.00 per volume.

nyttige websites for keramiktidsskrifter

Website: www.ceramic-review.co.uk [Ceramic Review]

Website: www.ceramic-society.co.uk [Ceramic in Society]

Website: www.ceramicart.com.au [Ceramic Art and Perception]

Website: www.ceramicsmonthly.org [Ceramics Monthly – USA]

Website: www.studiopotter.org [Studio Potter-USA]

Website: www.pottery-making.org [Pottery Making-USA]

Website: www.claytimes.com [Clay Times – The Journal of Ceramic & Trends & Techniques-USA]

Website: www.ceramics.de/impressu.htm [Neue Keramik]

Website: www.keramikmagazin.de [Keramik Magazin]

Website: www.adhikara.com/revue.htm [la revue de la céramique et du verre]

Website: www.kunsthåndverk.no. [Kunsthåndverk].

Knabstrup Lervarefabrik

Knabstrup Keramikfabrik – storhed og fald af Heidi Bøgelund Frederiksen, Lene Floris og Sven E. Ottosen. [Artikel]. I: *Vestsjællandske livsformer i forandring. Kulturstudier i industrialisering, identitet og mobilitet efter anden verdenskrig. De kulturhistoriske museer i Vestsjællands Amt*. 2000, s 23-59. ill. litt. noter. kilder. [”Vestsjællandske livsformer i forandring” er set på Holbæk Museum til 100 kr].

Knabstrup Lervarefabrik har i øvrigt sin egen website: www.holbkom.dk/knabstrup/hist.htm.

Blandt emnerne for anmeldelserne i dette nummer af "keramiske noter" er bl.a. bøger om enkelte perioder af keramikens historie som *Art Nouveau Tiles*, *20th Century British Ceramic Designers* og *Postmodern Ceramics*. Hertil kommer så enkelte virksomheder som Kähler, Den kongelige Porcelainsfabrik og Martin Brothers samt en bog om den japansk/amerikanske keramiker Jun Kaneko. Glemmes må ej heller tematiske bøger som "The Artful Teapot" og "The Human Form in Clay".

Gunnar Jakobsen

Dansk Kvindebiografisk Leksikon. 1-4. Red. af Jytte Larsen m.fl. Rosinante, København 2000-2001. bd. 1-4. litt. registre. ib. 2.399 kr. [komplet].

Nu, hvor alle fire bind af Dansk Kvindebiografisk Leksikon er udkommet, kan man gøre op, hvilke kvindelige keramikere samt kunstnere og designere, der har beskæftiget sig med keramik, som er blevet optaget i dette selskab af Danmarks ypperste kvinder.

Glædeligt er det at finde keramikere og designere som Karen Hannover, Bente Hansen, Gerd Hiort Petersen, Grethe Meyer, Lisbeth Munch-Petersen, Ursula Munch-Petersen, Alev Siesbye, Edith Sonne Bruun, Eva Stæhr-Nielsen og Gertrud Vasegaard samt porcelænsmalerne Fanny Garde og Effie Hegermann-Lindenchrone.

Hertil kommer så biografier af kunstnere som Elise Konstantin-Hansen, Else Fischer-Hansen, Ingeborg Plocross Irminger, Ursula Reuter Christiansen, Suzette Skovgaard Holten, Christine Swane, Anna Syberg, Eva Sørensen, Susanne Ussing, Olga Wagner og Edith Willumsen samt porcelænsmalerinde og formand for Keramisk Malerforening [oprindelig oprettet for malerinder ved Den kongelige Porcelainsfabrik og Bing & Grøndahl] Thyra Manicus-Hansen; P. Ipsens Enke, Louise Ipsen; Nathalie Krebs, civilingeniør og direktør for Saxbo og Frida Schou, direktør for Knabstrup Teglværk og Lervarefabrik.

Jeg må medgive, at det er meget fine valg og godt at de er optaget, men jeg må dog fortsat ud fra de trufne valg tilføje, at flere andre kvindelige keramikere burde have fundet vej til dette leksikon over ypperlige danske kvinder!

Jeg skal til slut ikke undlade at citere, hvad jeg bl.a. skrev i forbindelse med anmeldelsen af bind 1:

Dansk Kvindebiografisk Leksikon er som anført i forordet tænkt som et supplement til *Dansk Biografisk Leksikon*, hvor kun 5 % af de biograferede er kvinder, men jeg vil dog mene, at kun et fåtal af de kvinder, der er medtaget i *Dansk Kvindebiografisk Leksikon* og som ikke allerede er optaget i *Dansk Biografisk Leksikon*, vil komme med i en ny udgave af *Dansk Biografisk Leksikon*. Dermed ikke være sagt, at det ikke vil være et nyttigt [kulturhistorisk] opslagsværk. For selvfølgelig vil det være det, selv om det minder lidt om *Kraks Blå Bog*, hvor mange bliver optaget, uden at de nødvendigvis senere bliver optaget i *Dansk Biografisk Leksikon*. For hvilken interesse har Anja Andersen, Eva Fjellerup, Connie Hansen, Mette Jacobsen, Lene Køppen, Susanne Nielsson og Else Trangbæk om få år? Tilføjes bør måske, at ingen af dem er optaget i *Kraks Blå Bog*!

Der henvises i øvrigt til anmeldelserne i *keramiske noter* 13/2001 og 14/2001.

Grib tiden. Red. af Bente Scavenius. Redaktionskomité: Jørgen I. Hansen, Bodil Busk Laursen og Henrik Wivel. Gyldendal, København 2001. 338 s. ill. 349 kr.

Grib tiden er en lidt anderledes bog end *Art Nouveau 1890-1914* [Red. af Paul Greenhalgh. V&A Publications, London 2000] og *Art Nouveau – Symbolismus und Jugendstil in Frankreich* [Red. af Renate Ulmer. Arnoldsche, Stuttgart 1999], som er omtalt i *keramiske noter* 12/2000, idet den ikke udelukkende beskæftiger sig med kunst og kunsthåndværk, men også inddrager andre emner, som lægekunst, idræt, mv.

Forfatterne betragter perioden med vor tids øjne og synliggør sammenhænge, der øger forståelsen for det samfund, den kunst og kultur, der var en del af det moderne gennembrud og som fik betydning for hele det 20. århundrede. Forfatterne søger med stort held at gribe tidsånden, hvad der rørte sig i årene omkring 1900.

Blandt en perlerække af spændende artikler finder man en enkelt med særlig interesse for keramikinteresserede, nemlig artiklen "Visioner og alkymi – Kunstnerkeramik i halvfemserne" af keramikeren Peder Rasmussen.

Peder Rasmussen leverer en spændende og velskrevet artikel, hvor han med stor kyndighed fremdrager væsentlige træk af udviklingen især inden for kunstnerkeramikken og med sin keramiske baggrund giver nogle vægtige vurderinger af periodens hovedpersoner, såsom Th. Bindesbøll, Svend Hammershøi, Karl Hansen

Reistrup, H.A. Brendekilde, J.F. Willumsen og Niels Hansen Jacobsen, som de væsentligste.

Dog kunne artiklen godt have været bedre illustreret, idet det ville have gavnet forståelsen af teksten, om beskrivelserne i større omfang havde været ledsaget af gengivelser af de beskrevne genstande og i en sådan størrelse, at det ville kunne ses, hvad de forestiller!

Kähler & Keramikken. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Grafisk tilrettelægning: Ruben Blædel og Gertrud Jensen. Bogens farvefotografier: Ruben Blædel. Rhodos, København 2001. 359 s. ill. litt. kilder. register. sign. stamtavle. ib. 500 kr.

Hermed foreligger den lange ventede bog om Kähler. Baggrunden for og idéen med bogen redegør forfatterne for i forordet:

Interessen for Kähler opstår ved et tilfælde – sådan som interesser i øvrigt tit gør. En helt vidunderlig vase med grønne og brune kraftige streger står på en hylde – og vi er nødt til at eje den. Vi konstaterer, at vasen i bunden er forsynet med et mærke – HAK – og vi går på jagt efter fakta. Jagten gør os en lille smule kloge: vasen er fremstillet på Herman A. Käblers keramiske værksted i Næstved. Fra dét tidspunkt løfter vi alle keramiske ting, som muligvis kan være fra Kähler – og bliver samlere. Samtidig bliver vi mere og mere interesserede i at finde svar på spørgsmålet: Hvem/hvad var Kähler?

I første omgang er det ønsket om egen erfaringsdannelse, der igangsætter arbejdet, som kan give svar på spørgsmålet. Arbejdet øger vor interesse, fører flere spørgsmål med sig, og det faktum, at der ikke findes et samlet værk om Kähler, er med til at igangsætte ønsket om en egentlig målrettet undersøgelse, hvor vi fjerner os fra samlerens synsvinkel. Materialet til det foreliggende værk er således indsamlet og bearbejdet med undersøgerens udgangspunkt og de dertil hørende fremgangsmåder.

Samtidig udvides målgruppen, og bogen er således på baggrund af de forskellige afsnit udarbejdet som et værktøj med reference for både samlere, museumsfolk, kunstkere, keramikere eller f.eks. den person, der har et enkelt stykke Kähler eller har interesse for keramikken.

Værket indeholder afsnit om værkstedets opståen og virke, omhandlende udviklingen fra 1839 til det tidspunkt, hvor Kählerfamilien ikke længere har direkte tilknytning til værkstedet. Historien præges af medlemmerne af de Kählergenerationer, der har haft deres virke på værkstedet, men også af de mange kunstnere, malerpiger og andre, der har haft deres gang på værkstedet og haft stor betydning for det. De fundne data levendegøres ved og suppleres undervejs af citater og anekdoter.

I forbindelse med værkstedets historie præsenteres eksempler på Kählerproduktionen årene via illustrationer i både historien og de tilhørende plancheafsnit. For at give samspil til historien om værkstedet, er der udarbejdet afsnit om Kähler-familien og stamtavle over samme, liste over værkstedsmærker og kunstnersignaturer, personregister, oversigt med karakteristika for produktion og tilknyttede personer, modelnummerering samt et afsnit om teknik og terminologi. Bagest i afsnittet Bag Kähler og Keramikken, der redegør for vort metodevalg m.v.

Umiddelbart er det en ualmindelig flot og vel-illustreret bog, som for mange samlere og handlende uden tvivl vil være meget nyttig og give et indblik i Käblers store og righoldige produktion, hvad bl.a. samleren Birte Weiss giver udtryk for i sin anmeldelse i Politiken 20.10.01, hvor hun bl.a. skriver, at "Det er en bog for folk, der vil vide alt om Kählerne, væsentligt og uvæsentligt, nyt og velkendt, kunsthistorisk, fagligt og biografisk".

Uendeligt mange af Käblers produkter er gengivet i bogen, men desværre uden en skelnen mellem gode eller mildt sagt ret jævne ting. De bedre ting drukner således i mængden. Bogen indeholder ifølge forlagspræsentationen over 250 farveillustrationer med over 1350 genstande. Dette er dog også med til at give et godt indtryk af bredden i Käblers produktion og intetsteds finder man et så omfattende billedmateriale, hvilket i sig selv er imponerende.

Gengivelserne er desværre kommet til at lide under, at man har villet vise så stor en del af Käblers produktion og dermed så meget som muligt på de enkelte fotos, men det skyldes sikkert, at forfatterne er inkarnerede Kähler-samlere. De fotograferede genstande lapper ind over hinanden og detaljerne forsvinder især på de mindre ting. Men værre er det, at konturerne for en stor dels vedkommende går i et med den sorte baggrund, som er valgt som baggrund for alle fotos. Dette gælder således for fotoene på side 19, 45, 54, 56, 58, 63, 66 og 74 for nu blot at starte forfra med at nævne nogle af de mere grelle eksempler, hvor konturerne helt forsvinder eller kun lige anes. Størrelsen af de enkelte genstande fremgår desværre ikke af hverken fotos eller billedtekster.

Hertil kommer så en manglende datering af genstandene på de enkelte fotos, således er der et foto på side 234 af en række "Dekorerede platter udført i perioden fra omkring 1900 til 1960'erne" – en datering der ikke kan bruges til noget fornuftigt. Ja, og så de mange genstande, der "tilskrives ..." – jamen af hvem? En antydning af, hvem der står bag tilskrivningerne og hvorledes de er blevet til, fremgår dog af afsnittet "Billedplancher – indhold og struktur".

En ting, som i hvert fald museumsfolk m.fl. vil savne, er oplysning om, hvor de gengivne genstande befinder sig – er de fra Næstved Museum, Ehlers Samling i Haderslev, Hans Jørgen Knudsens og faderen Julius' omfattende samling af Kähler-keramik, som nu er placeret i Rødeledfonden ved Sydsjællands Museum i Vordingborg, Kunstindustrimuseet, forfatterens egen eller andres private samlinger?

Så vidt jeg kan skønne, så er Næstved Museums store samling af Kähler-keramik i udstrakt grad brugt som illustrationer i bogen, hvad der for så vidt er udmærket, når man har for øje, at kernen i museets samling består af ting, der stod tilbage, da fabrikken lukkede i 1974. Hvilket indebærer, at der er ting af en meget høj standard, men også ting, der tilfældigvis ikke var smidt ud, selv om de var kasserede, fejlbrændinger, glasurprøver og eksperimenter samt ting, der er blevet stående, fordi en og anden har haft en speciel oplevelse med den under fremstillingen. Det kræver derfor, at forfatterne kan vurdere tingene, når der udvælges til fotografering, for ikke alt hvad Kähler har fremstillet er godt og en fabrik har det været, hvor man for at overleve hele tiden har skullet tjene penge til drift og lønninger.

Der kunne godt have været gjort lidt mere ud af kunstnerkeramikken fremfor dagligvarerne, således er kun et enkelt af de større dekorative arbejder af Karl Hansen Reistrup gengivet i bogen og noget tilsvarende gælder de senere kunstnere, som arbejdede hos Kähler.

Bogens tekst består af uendeligt mange citater fra artikler i tidsskrifter og bøger samt dagblade, hvor Kähler er omtalt, og hvor det ene citat afløses af det næste. Tilføjes må det, at mange af de anvendte avis-citater er taget fra scrapbøger, hvor oplysning om avisens navn, forfatter og dato ofte mangler.

Forfatterens begrundelse for anvendelsen af disse mange citater fremgår af det metodeteoretiske afsnit "Bag Kähler & Keramikken":

Målet for os har været at strukturere og formidle frem for at overfortolke – et vanskeligt mål, da der var tale om en virkelighed, beskrevet ud fra vore kilders og vor egen forståelsesramme og erfaringsgrundlag.

Af samme grund er bl.a. sammenholdt flere kilder og udsagn, uden at alle dog er medtaget, vel vidende at der så udtrages af større helheder. Derfor er udsagn også gengivet som citater, der især underbygger, men også levendegør værket.

Kildeproblematikken ved anvendelsen aviscitaterne behandles også kort her, idet forfatterne skriver, at "Mange af de anvendte avisartikler m.v., fra både Kählersamlingens scrapbøger og fra private udklipssamlinger, er mangelfulde, hvad angår navn, sted

og tid, og angives som ubekendte. De ubekendte er navn, sted og tid, mens de givne data om Kähler er at finde som arkivalier hos private eller på Næstved Museum."

Citaterne er markeret meget tydeligt i teksten, således om Herman Joachim Kählers forhold til de "saakaldte Hernhuterovne" (Thirslund 1939:6; Johannsen 1980:99). Parentesens gåde løses ved at slå op i bogens "Kildeliste", hvoraf det fremgår, at teksten i parentes dækker over henholdsvis Jens Thirslunds bog "Kähler Keramik gennem 100 Aar" (Nyt Nordisk Forlag•Arnold Busck 1939) og Ebbe Johannsens bog "Kakkelovn og jernovn" (Nyt Nordisk Forlag•Arnold Busck 1980). Hvorfor er der ikke anvendt et normalt noteapparat med talhenvisninger. En fremgangsmåde, som ville have givet en mere flydende og dermed mere læsbar tekst samtidig med, at den særligt interesserede stadig ville have haft adgang til kilderne. Forklaringen herpå kan læses i afsnittet "Kähler og Keramikken" og begrundelsen er: *Kildeangivelse er valgt placeret, hvor kilden anvendes, så der opnås en tæt relation til teksten, så tid og rum bevares.*

Jens Thirslunds bog er for tiden frem til 1939 uden tvivl den mest citerede kilde i bogen. Hvor kritisk, man så har forholdt sig til Thirslund som kilde, fremgår ikke klart af bogen, selv om forfatterne er opmærksomme på problemet, som det fremgår af afsnittet "Bag Kähler & Keramikken", hvor forfatterne anfører, at "Data indhentet af andre kan være indhentet tæt på kilden, som f.eks. data i Jens Thirslunds bog (1939), mens andre har flere led – f.eks. avisartikler".

Kildelisten viser, at forfatterne med stor flid har gennemløjet megen litteratur om Kähler, selv om enkelte henvisninger dog kan undre, fx henvisningen til Antik & Auktion, som ikke bringer meget nyt for dagen. For anmelderen ukendte trykte kilder er det også blevet til som fornævnte "Kakkelovn og jernovn" af Ebbe Johannsen, hvor anmelderen nok kendte den, men ikke havde tænkt på den i forbindelse med Kähler.

Forfatterne anvender ofte samtidige eller senere kilder til at udtrykke en mening om tingene og forfatterne levner ikke sig selv megen plads til en selvstændig stillingtagen.

Jeg må nok give Henrik Wivel ret, når han i sin anmeldelse i weekendavisen den 26. oktober 2001 skriver, "at læseren kommer til at savne et både kunst- og kulturhistorisk perspektiv på tingene og tiden, og tillige nogle præcise og genremæssige og stilhistoriske greb om de enkelte kunstneres og formgiveres værker", hvilket Klaus Meedom tilslutter sig i sin anmeldelse i Dansk Kunsthåndværk 4/2001, idet denne "savner lidt en faglig og kunstnerisk vurdering. Fra en så produktiv virksomhed kan det jo ikke have været lige godt alt sammen.

Det havde været rart, hvis de bedste ting var blevet mere fremhævet – også i billedstoffet – og at det blev forklaret, hvorfor de er de bedste. Bogen er lige en tand for meget referenceværk for samlere og antikvitethandlere, og for lidt fagbog for folk der vil vide mere om keramik”.

Noget egentlig svar på så væsentlige spørgsmål, som hvilken betydning Bindsbøll og Hammershøi samt Thirslund havde for Kähler får man ikke.

Glemmes må ikke en udmærket beskrivelse af nøglepersonerne med tilhørende stamtavle. Nyttig er også gennemgangen af værkstedsmærker og kunstnersignaturer, hvoraf flere ikke findes andre steder. Et stort personregister er også inkluderet og forfatterne har haft lidt problemer med navne som Margrethe Skalberg (1916-1999), der er bedre kendt som Margrethe Dybdahl, Hanne Carlsen som Hanne Westergaard (f 1940) og Ulla Dybbæk skrives almindeligvis Ulla Dybeck (f 1928).

Helt enig med sig selv i alfabetiseringsprincipperne har forfatterne ikke været, idet malerpigen Eva Haase i personregisteret over personer med tilknytning til Kähler er ordnet efter udtalen aa=å, mens hun i stikordsregisteret er anført efter udtalen aa=a, men det hører nu til småtingsafdelingen og sidstnævnte skyldes sikkert en maskinel sortering, hvilket har sine faremomenter.

Således rejser bogen under læsningen en del spørgsmål, men glemmes skal ikke, at samlere og handlende med den foreliggende bog har fået et nyttigt redskab i hænde.

A Collector's Guide to Royal Copenhagen Porcelain. By Caroline & Nick Pope. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2001. [Website: www.schiffer.com. Email: bushwd@aol.com]. 240 s. ill. litt. sign. index. 39,95 £.

Forfatterne siger i introduktionen til bogen, at

This book is intended to give both collectors and dealers an insight into the various and numerous figurines produced by Royal Copenhagen.

Men som forfatterne fortsætter, så er det umuligt at udarbejde en fuldstændig oversigt over samtlige figurer produceret af Den kongelige Porcelainsfabrik. Forfatterne har lagt et meget stort arbejde i bogen og fundet frem til mere end 1300 forskellige figurer, som i muligt omfang er gengivet med fotos. Billedkvaliteten er varierende, hvad der må være tilfældet med 976 fotos. Selv om bogen ikke kan siges at være komplet, så er det dog den mest omfattende samlede registrering af Den kongelige Porcelainsfabriks figurer.

Ikke mindre imponerende er indsatsen, når man tager i betragtning, at forfatterne desværre ikke har opnået at få nogen hjælp til bogen fra Royal Copenhagen, hvad der er lidt ærgerligt, men man er åbenbart hævet over den slags i Smallegade!

Spændende er det at se gengivelserne af de mange figurer, som vi vel alle kender fra barnsben og har et eller andet forhold til. Nogle er meget smukke og andre umådeligt kedelige.

Bogen omfatter så godt som udelukkende figurer fra Royal Copenhagen fortrinsvis dekorerede i underglasurteknikken, herunder de figurer som indgik i produktionen ved fusionen med Bing & Grøndahl i 1987.

Gengivelserne følger fabrikkens nummersystem. Et valg som efter forfatternes udsagn har været vanskeligt, idet nogle samlere gerne vil have figurerne samlet tematisk (hunde, katte, fisk, fugle mv), mens andre fokuserer mere på kunstnerne bag figurerne, hvilket man dog søger klaret med en liste med nummerhenvisninger til den enkelte kunstners figurer. Ved den valgte opsætning mister man dog alligevel, hvad jeg synes er væsentlig, overblikket over den enkelte kunstners arbejder.

En del af de manglende fødselsår og dødsår ville forfatterne kunne have hentet i ”Dansk Keramisk Bibliografi” (Høst & Søn, 1998), men det har forfatterne dog efterfølgende rådet bod på via deres website: www.danishporcelain.co.uk, hvor man i øvrigt også vil kunne finde afbildninger af figurer, som forfatterne har fundet frem til efter publiceringen af bogen.

Forfatterne redegør endvidere for fabriksmærker, malernumre og datering af figurer samt rådgiver om det at samle på kongelige figurer.

Endnu engang et hjertesuk over prisangivelser, som udelukkende henvender sig til amerikanske samlere!

Tilføjes må det, at Caroline & Nick Pope er på vej med en tilsvarende bog om Bing & Grøndahl samt Dahl-Jensens Porcelænsfabrik.

En anden Schiffer-bog med samme tema men med væsentlig færre gengivelser er *Royal Copenhagen Animals and Figurines* af Robert J. Heritage fra 1997 og som blev anmeldt i *keramiske noter* 12/2000.

Schiffers bøger leveres i Europa af Bushwood Books, som kan kontaktes via email: bushwd@aol.com. Bushwood Book tillægger £ 5,50 i forsendelse.

The Martin Brothers, Potters. By Malcolm Haslam. Richard Dennis Publications, London 1978. 172 s. ill. litt. mærker. [Distributed by Richard Dennis Publications, The Old Chapel, Shepton Beauchamp, Ilminster, Somerset TA19 0LE, England. Website: www.richarddennispublications.com. Email: books@dennispublns.freemove.co.uk]. 48 £.

Omkring år 1900 producerede brødrene Robert Wallace, Walter og Edwin Martin saltglaseret stentøj, mens en fjerde bror Charles stod for salget.

The Martin Brothers havde et tæt samarbejde og hver sit speciale i produktionen. Den ældste bror, Wallace, udførte størstedelen af modelleringen, mens Walter var såvel drejeren som den der stod for glasurerne samt overvågede brændingen; hvor Edwin var ansvarlig for dekorationen. Med denne arbejdsdeling og afhængighed af hinandens arbejde må det siges at være lidt af en tilsnigelse, at Martin Brothers af nogle betragtes som værende det første ”studio pottery” i Storbritannien.

Indtil udgivelsen af Martin Haslams bog var det en almindelig antagelse, at brødrene arbejdede i stor harmoni, men dette var absolut ikke tilfældet, hvilket i stor udstrækning skyldtes Wallaces excentricitet og religiøse fanatisme. Brødrene holdt sammen mere af finansiell nødvendighed end broderlig kærlighed.

Wallace, der var uddannet som billedhugger ved Royal Academy, begyndte sin keramiske løbebane omkring 1870 med en tobakskrukke modelleret af en ven. Han mente, at tobakskrukken ville have kommercielle muligheder og han henvendte sig derfor til Fulham Pottery for at få den produceret, men tobakskrukken var usælgelig og bragte ham derfor kun tomme lommer.

Væsentlig var det, at han her i ”art pottery” så en mulighed for at skabe beskæftigelse for sine brødre samtidig med at få bragt sin familie på økonomisk fode og tilbage til dens oprindelige middelklassestatus, hvilket lå ham meget på sinde.

Omkring 1872 indgik Wallace en aftale med Fulham Pottery om at brænde sine arbejder. Efter først at have haft værksted i Pomona House (1873) fik de i 1877 indrettet et nyt i Southall i udkanten af London, hvor der for alvor kom gang i produktionen af saltglaseret stentøj, som de havde specialiseret sig i at fremstille.

Den bedst kendte del af produktionen er Wallaces fugle, som startede i 1879 med to uglekander, mens de egentlige ”wally-birds” [fjollefugle] med det menneskelige udtryk først kom frem et år senere. Fuglene lignede ofte ugler, men havde ikke nogen

baggrund inden for ornitologiens verden – det var fugle grebet ud af fantasien. Anvendelige som tobakskrukker var de ikke, da de ikke var lufttætte og en snæver hals vanskeliggjorde adgangen til tobakken. Man kan dog ikke andet end blive fascineret af disse ”wally-birds” med deres spotske smil og andre fantasidyr eller som Wallace-samlere kalder dem ”grotesques”, som udstråler en høj grad af humor, en kunst som kun få danske keramikere behersker.

En anden stor salgsartikel kom til, da Edwin i slutningen af 1890’erne begyndte at udvikle en serie af organisk formede dekorerede vaser med rod i japanismen og art nouveau.

I 1900 tog en af deres kunder de tre brødre med til Verdensudstillingen i Paris og hvor Edwin 10 år senere i et brev til deres velgører skrev *that famous French potter M. Delahursh [Auguste Delaherche] has the same inspiration for potting as ourselves – in fact many of his shapes and ribbings so much resemble ours that one almost feels that he has been copying. But perhaps it isn’t so.*

De var meget imponerede over hvad de havde set og var ikke helt upåvirkede efter hjemkomsten fra Paris.

Fra midten af 1890’erne gik det ned af bakke for brødrene. Wallaces religiøse fanatisme var ikke blevet mindre med tiden og besøgende blev udsat for lange tirader fra bibelen. Produktionen af ”wally-birds” dalede, hvilket ikke var gavnligt for økonomien og bedre blev det ikke da han fra 1901 frem til 1906 kastede sig over arbejdet med et stort og – efter nogens opfattelse – rædsomt springvand.

Charles, som stod for salget, hvad han ikke havde været den bedste til og bedre blev det ikke da han efterhånden blev paranoid og gemte varerne, der skulle sælges, idet han frygtede, at andre ville stjæle deres metoder og design. Vanviddet var det fremherskende efter at showroomet brændte ned i 1903 og hans alvorlige depressioner varede frem til hans død i 1910.

Martin Brothers var i stærk tilbagegang og Edwin og Walter tog flere gange skridt til at skilles fra partnerskabet med Wallace, men dog uden at det blev til noget. Brændingerne blev mindre og mindre succesrige. Walter døde i 1912, hvorefter Edwin forsøgte sig med at reproducere Walters glasurer, men uden noget større held. Walter døde i 1915 og Wallace 80 år gammel i 1923. Et trist endeligt for Martin Brothers, hvis arbejder i dag er meget efterspurgt og så godt som ubetalelige.

Om dette og meget mere kan man læse i bogen om The Martin Brothers, som er rigt illustreret med talrige gengivelser af deres fantastiske arbejder.

Andre væsentlige udgivelser fra Richard Dennis Publications er anmeldt i henholdsvis *keramiske noter 13/2001* [Moorcroft Pottery] og *keramiske noter 14/2001* [Ruskin Pottery].

Art Nouveau Tiles. By Hans van Lemmen and Bart Verbrugge. Laurence King Publishing [71 Great Russell Street, London WC1B 3BN. Website: www.laurence-king.com]. 1999. 223 s. ill. litt. index. ib. 40 £.

Forfatteren skriver i forordet, at bogen først og fremmest har til formål at give et historisk overblik over fremkomsten af *Art Nouveau Tiles* i Europa og Amerika. Forfatteren fokuserer på hovedlinierne i flisens udviklingshistorie og alle europæiske lande er derfor ikke inkluderet i bogen, deriblandt Danmark, hvad der er lidt ærgerligt, da forfatteren har godt fat i emnet.

Dernæst ønsker forfatteren at kaste lys over en række fremtrædende designere og arkitekters virke samt deres anvendelse af flisen i arkitekturen. Herudover ønsker forfatteren at opmuntre til at man konserverer og bevarer art nouveau fliserne på stedet. Endelig ønsker han at anspore til en ansvarlig samleradfærd samt rådgiver om, hvad man skal samle på og hvorledes samlingen skal behandles.

Vi er alle omgivet af fliser/kakler i køkkenet og på badeværelset enten det nu er de mere kedelige ensfarvede standardfliser eller de mere sprælske og farverige. Hvor findes der ikke et sofabord med indlagte kakler – med eller uden motiv. De fleste har således et eller andet forhold til fliser.

I nogle lande anvendes fliser i stort omfang i arkitekturen og med stort held, som det er eller måske nærmere efterhånden har været tilfældet i fx Portugal. Herligt er det at gense den cigarrygende frø af Rafael Bordalo Pinheiro (1846-1905) på facaden til tobakshandelen på Rossio i Lissabon.

Danske fliser er der som nævnt ikke i bogen, selv om man vil kunne finde frem til danske keramiske virksomheder, som har fremstillet fliser i denne periode og større dekorative arbejder, fortrinsvis udført hos Herm. A. Kähler i Næstved.

Forfatteren tager udgangspunkt i England med A.W.N. Pugin (1812-1852) og ”Arts and Crafts”-bevægelsen med William Morris (1834-1896) samt William De Morgan (1839-1917), som de tidligste repræsentanter med en håndværksmæssig produktion,

hvor efterfølgere som de fremtrædende designere som Christoffer Dresser (1834-1904) og Lewis F. Day (1845-1910) hurtigt går over til en industriel præget masseproduktion, hvor der anvendes en mere moderne produktionsteknik.

Disse designere og arkitekter leder hen mod Art Nouveau og dermed især Bruxelles og Paris, hvor arnestedet for denne bevægelse er at finde med Edmond Picards galleri ”Maison d’Art” i Bruxelles og Siegfried Bings ”Galerie de l’Art Nouveau” i Paris åbnet i henholdsvis 1894 og 1895.

Efter denne introduktion følger en gennemgang af udviklingen og hovedpersoner og virksomheder i de enkelte lande ledsaget af en række flotte farvefotos som illustration af teksten.

Et afsnit i bogen omhandler ”Places to visit”, hvoraf det fremgår, at der findes adskillige specialmuseer med fliser som speciale rundt omkring i Europa, specielt i Portugal (Museu Nacional do Azulejo og Bordalo Pinheiro Museu samt Museu Cidade i Lissabon), Holland (Nederlands Tegelmuseum i Otterlo og De Porcelayne Fles i Delft), Tyskland (Erstes Deutsches Fliesenmuseum i Boizenburg) og Storbritannien (Jackfield Tile Museum i Ironbridge).

Som en introduktion til art nouveau's indflydelse på fremstillingen af fliser og kakler til såvel inden- som udendørs brug er bogen særdeles anbefalelsesværdig og skulle man ønske en mere detaljeret fremstilling af enkelte designeres og fabrikkers virke, må man ty til specialafhandlinger. Bogens talrige og meget fine farvefotos er med til at give et flot visuelt billede af tidens fliseproduktion til dekorativ anvendelse.

Af andre Laurence King-udgivelser af Hans van Lemmen må nævnes *Delftware Tiles* fra 1997, hvor udviklingen af den hollandske kakkelinde industri fra det 17. århundrede og overlevelse ind i det 20. århundrede beskrives samt *Tiles in Architecture* fra 1993.

20th Century British Ceramic Designers. By Andrew Casey. Antique Collectors’ Club [Sandy Lane, Old Martlesham, Woodbridge, Suffolk IP12 4SD, England. Website: www.antique-acc.com. Email: sales@antique-acc.com]. 2001. 368 s. ill. litt. noter. ib. 39,50 £.

Her foreligger standardværket om det 20. århundredes keramiske designere i Storbritannien. En umådelig flot og velillustreret bog, hvor de mest betydelige designere behandles i hver sit kapitel, mens de mindre gennemgås i leksikonform bagest i bogen.

Gennem hele det 20. århundrede søgte de keramiske virksomheder i Storbritannien at forbedre kvaliteten af såvel design som produktion, selv om en del virksomheder var forsigtige og holdt fast på det sikre og kendte.

Det samme gjorde designerne, som søgte at højne kvaliteten gennem en mere nutidig formgivning og dekoration med anvendelse af nye dekorationsteknikker. De ønskede at fremstille veldesignet keramik til rimelige priser for et større marked, men dette blev først muligt efterhånden som udviklingen skred fremad med ibrugtagningen af ny og bedre teknik.

Så sent som i 1921 skrev man i *The Pottery Gazette and Glass trade Review*: *When approaching the question of the vital importance of art in relation to the pottery industry, it was necessary to point out that, whether one liked it or not, quality in design was becoming the chief factor in the competition for trade, both at home and in foreign markets, the latter more especially.*

En af de mere indflydelsesrige begivenheder var Exposition des Arts Décoratifs et Industriels Modernes, som fandt sted i Paris i 1925, hvor kommentaren fra Gordon Forsyth til den i øvrigt sparsomme engelske deltagelse var:

If British potters are to lead in the various markets of the world, they must be creative artists and not complacent tools of retailers. They must have the courage of their convictions and belief in the artistic possibilities of their material.

På denne udstilling blev de britiske designere opmærksomme på art deco, som længe efter satte sig dybe spor i dele af den britiske keramiske industri.

Blandt periodens mest kendte kvindelige designere er Clarice Cliff (1899-1972) og Susie Cooper (1902-1995), men andre bør også fremhæves som Daisy Makeig-Jones (1881-1945), Charlotte Rhead (1885-1947), Kathie Winkle (f 1932) og Eve Midwinter (f 1926), ja og flere kunne nævnes.

Flere af de i bogen gengivne ting vil vi danskere kunne nikke genkendende til – noget er umådelig kedeligt for ikke at sige forfærdeligt, mens andet er fantastisk smukt, jo engelsk fabriksfremstillet keramik er og bliver en blandet landhandel.

Postmodern Ceramics. By Mark Del Vecchio. Introduction by Garth Clark. Thames & Hudson, London 2001. [Website: www.thameshudson.com]. 224 s. ill. litt. index. ib. 28 £.

Bogen behandler *Postmodern Ceramics* siden 1980 og indledes med en fin afhandling [på 18 sider] om ”The Roots of Postmodern Ceramics 1960-1980” af Garth Clark, der beskriver de historiske forudsætninger for den postmodernistiske keramik og Garth Clark skriver bl.a., at

Postmodernism and ceramics is a marriage made in artworld heaven. This particular nirvana, shielded from modernism's disapproving scowl, is brightly patterned, unconcerned about reverence for authorship or originality, ready to quote styles from the medium's long past at the drop of a slip brush, and prepared to mine every semiotic meaning inherent in clay, glaze, pottery and utility. This has liberated ceramics, allowing it to express its historical literacy, its humor, and its relationship to both everyday life and the decorative arts. In the process, ceramics has come alive as never before, it is more diverse, literate, adventurous, and ambitious than at any other time. There is even the room and the encouragement for those who have chosen to remain in the modernist camp.

Ceramics derived from low art rather than high art, it participated in pagan activities such as decoration and ornamentation and its two primary form types, vessels and figures, were both considered ill suited to the modernist canon. Figuration was thrown out with all realism and representational art, and replaced by abstraction. The vessel posed a different kind of problem. It was too complex, loading with too much meaning, was too domestic, evoked too many associations both in the past and present. It was simply too messy for modernism to deal with as an art form.

Vanskeligheden ved at definere postmodernisme illustrerer Garth Clark gennem et citat af Edward Rothstein, som udtaler, at *Postmodernism is almost impossible to pin down; like a blob of mercury, it slips away under pressure, only to pop up again in its original form.*

Garth Clark fortsætter *In the visual arts, both applied and fine, it has produced a host of styles, theories, and approaches to art. This includes post-minimalism, maximalism, appropriation, post-industrialism and, as much as its adherents deny this paternity, deconstructivism as well.*

”Postmodernist ceramics” har sine rødder i 60’ernes USA og 70’ernes Storbritannien, mens keramikkerne på det europæiske fastland først kom på banen i 80’erne, dog er der en enkelt, som skiller sig ud fra mængden og det er den italienske kunstner, designer og arkitekt Ettore Sottsass, hvis kærlighed til keramikken går mere end 50 år tilbage i tiden og som gennem de mange år har produceret både keramik og industriel design.

Garth Clark grundlagde sammen med Mark Del Vecchio ”Garth Clark Gallery” i New York og

forfatteren har som sådan med få undtagelser haft de i bogen gengivne arbejder gennem sine hænder.

Mark Del Vecchio præsenterer arbejder fra 1980 og fremefter og af mere end 130 "masters of contemporary ceramics" fra over 25 lande. De gengivne arbejder analyseres og præsenteres i 12 temaer: The Postmodern Look. Post Minimalism. Pattern and Decoration. The Multiple Vessel. Organic Abstraction. The Real/Super-Real. History, Culture and Time. The Image and the Vessel. The Vessel as Image. Sculpture: The Figure. Sculpture: Abstraction. Post-Industrialism.

Som Garth Clark skriver, så fokuseres der i bogen på ... *those whom in turn, have dedicated their careers to ceramics. This is appropriate, all the more so because ceramists as we know them today may well be an endangered species. Art schools are beginning to move away from material-based specialties. The more avant-garde institutions ... are even encouraging their graduates to abandon the traditional fine arts designations of painter and sculptor for a more free-floating multi-media concept of the artist. This, too is one of the consequences of postmodernism. Critics feel that this will lead to dilettantism, while supporters feel that it will turn craft into the servant of ideas rather than vice versa.*

For at give et indtryk af denne del af bogen, skal her bringes enkelte citater. Af forfatterens indledning til kapitlet om "The Postmodern Look" fremgår, at *Most people think of postmodernism as a particular style or 'look' that is colorful, pop, geometric, self-aware, smart, planar, and playful. This 'look' uses panels and bands of bright color, playful forms, is friendly to pattern, and overtly stylish. It is a kind of sophisticated romper-room aesthetic for adults. The underlying structure is clearly derived from modernism and despite the color and irreverence, its foundations are built on the examples of Gerrit Rietveld, Richard Neutra, Le Corbusier, Mies van der Rohe, Walter Gropius, and others from the canon of international-style architecture. The overall style is most clearly defined by certain postmodern architects, namely Ettore Sottsass, Alessandro Mendini, Matheo Thun, Robert Venturi, and Michael Graves. While all of these architects have designed ceramics for industry, some with great distinction, the finest ceramic art from this genre comes from studio ceramists.*

Forfatteren giver efterfølgende en god karakteristik af Bodil Manz: *Bodil Manz combines all the issues raised above and more. Her work is exceptionally refined; the walls on some of her porcelain cylindrical vessels are so thin and translucent that they resemble wax paper. The fragility is deceptive. The forms are strong and resilient, but Manz does not exploit their extraordinary translucence. Part of her pattern is placed on the outside surface and part on the inside. The inner decoration shows through as a ghost on the outside, drawing the viewer's eye through from the outside to the inside. For some time her forms were*

simple, sturdy cylinders, which are slip cast and yet distort so much in the firing that no two look alike. But the shapes of her vessels have become more complex, as has the surface activity. Manz's lines, blocks of color, patterns, and geometric schematics are all placed on the surface by cutting and applying custom-made decals as she wants to keep the surface decoration graphic in feel and not have the sensibility of drawing or painting.

I afsnittet Post-Minimalism giver forfatteren følgende karakteristik af Alev Siesbye: *The cosmopolitan Alev Ebüzziya Siesbye (raised in Turkey, trained in Denmark, and with a studio in Paris) was one of the first 'new' minimalists. In the 1960s she shocked her Danish colleagues with the severity of her work and her commitment to the primacy of one form, her signature bowl shape which she has used with only slight modifications throughout her career. Then there is the minuscule foot (no more than an inch and a half, 4 cm, in diameter, even on the largest forms), which allows her bowls to float in a kind of stasis. However, she is not as severely reductive as Dutch artist Geert Lap and does celebrate just the touch of the raw, expressive quality of her material. This is something orthodox minimalists would prefer to neutralize, but is one of the ways in which postmodernism has altered the rules of this game. Siesbye allows one thin band, sometimes two, of exposed stoneware clay to show between the neck and the lip, celebrating the textured sensuality of the grogged, stoneware clay.*

Den sidste dansker, der er med i bogen – Martin Bodilsen Kaldahl – må man læse om under de biografiske oplysninger, som bogen slutter med og hvor alle "masters of contemporary ceramics" præsenteres efterfulgt af en udmærket litteraturliste, som omfatter de fleste af de senere års væsentlige oversigtsværker.

Med bogens 327 illustrationer, hvoraf de 247 er i farver, er bogen flot illustreret.

Er man efter at have læst denne anmeldelse ikke blevet klogere på postmodernistisk keramik, ja så vil jeg foreslå, at man køber bogen, for den er absolut pengene værd.

The Artful Teapot. By Garth Clark. Thames & Hudson, London 2001. [Website: www.thameshudson.com]. 256 s. ill. litt. ib. 28 £.

Garth Clark, forfatteren til *The Artful Teapot*, har et omfattende forfatterskab bag sig, således klassikeren *The Potter's Art – A Complete History of Pottery in Britain* fra Phaidon, London 1995, der er anmeldt i *keramiske noter* 13/2001.

En anden Garth Clark klassiker er *The Eccentric Teapot – Four Hundred Years of Invention* fra Abbeville Press, New York 1989, som vel må siges at være forløberen til *The Artful Teapot*, hvor han

også beskæftigede sig med frodigheden i tepottens udtryk.

Af flapteksten fremgår, at *Tea, Thé, Cha, Tee, Té is universal – and universally appealing. For millennia it has inspired the making of exquisite objets d'art, above all the grande dame of its abundant paraphernalia – the spouted, steaming engine of hospitality, the teapot. The Artful Teapot examines the chameleonlike form of the object and how it has become not only an icon but an inventive vehicle for artistic expression. The teapot has drawn widespread attention from the world's leading designers and artists because it is what the French sculptor and installation artist, Arman, calls one of the key 'fetish' objects of our time.*

Denne overdådigt illustrerede bog har baggrund i ægteparret Sonny og Gloria Kamms omfattende og spændende samling af tepotter, der går lige fra det mest stilrene som Saxbos klassiske tepotte til det mest kitchede udført af keramikere og kunstnere hovedsagelig med rod i USA, hvoraf mange er udført på bestilling for ægteparret Kamm.

Bogen indeholder 285 illustrationer, hvoraf de 250 er i farve og gengiver ligeså mange tepotter, mens mange af de øvrige er fotos af kunstnere i deres studio. Alt i alt en ualmindelig flot illustreret bog, som både er spændende og læseværdig tilligemed at den er morsom bare at bladde i. *The Artful Teapot* kan især anbefales, hvis man har hang til tekander, for så er den absolut et must. Den er rigeligt sine 28 £ værd.

Den funktionelle tekande var genstand for behandling i anmeldelsen af *Functional Pottery – Form and Aesthetic in Pots of Purpose* i *keramiske noter 14/2001*, hvor man kan læse mere om fremstillingen af en tekande, som lever op til de daglige behov, hvilket sandsynligvis ikke gælder alle de i den foreliggende bog gengivne tekander. Dog har i hvert fald mindst én af bogens keramikere tænkt længe og dybt over tekandens udseende uden at glemme funktionaliteten og det er Ah Leon, hvis trompe l'oeil keramik for nogle år siden kunne ses på udstillingen med tekander på Keramikmuseet Grimmerhus.

Ah Leon lærte kunsten at lave tekander i Yixing, hvor tekander ikke blot være smukke, men det skal også være muligt at skænke teen i en perfekt blød bue uden at sprøjte. Bedre end de fleste ved Ah Leon, at fremstillingen af en tepotte er en "act of technical and aesthetic complexity" og han har således opstillet 14 punkter, der skal være opfyldt for at det bliver en god tekande.

De første 9 punkter beskæftiger sig udelukkende med håndværket:

1. *Begin with good clay.*
2. *The main form must be thin-walled.*
3. *The lid must fit tightly and still look graceful.*
4. *The rim must be level.*
5. *The tea must flow smoothly.*
6. *The spout must control the tea.*
7. *The handle must be appropriate, as it is the first thing we touch and it establishes the pot's disposition.*
8. *The pot must be steady when lifted, balanced and easy to use.*
9. *The base must be round and gentle, as it is where the teapot touches the table and if it does not sit well, the whole teapot looks wrong.*

Mens de resterende 5 punkter gør forskellen mellem det magiske og det banale:

10. *The body should be elegant and unique and if its shape is unnatural or awkward it will appear vulgar and untrue.*
11. *The firing must be appropriate.*
12. *The teapot must look sound, all the parts must coexist happily and achieve unity; exaggeration may destroy the feeling of quality.*
13. *The spirit must be enduring. Spirit is to the pot what life is to a human being. It is the bone, the structure of the work, and so must express something universal in the maker's disposition.*
14. *The tone must be profound.*

Dette være en foreløbig sidste lektion om det at lave tepotter fra denne spændende og velskrevne bog.

The Human Form In Clay. By Jane Waller. Crowood Press, Ramsbury [Marlborough, Wiltshire SN8 2HR, England. Website: www.crowood.com. Email: enquiries@crowood.com.]. 2001. 176 s. ill. index. ib. 25 £.

Forfatteren Jane Waller kender vi fra en tidligere anmeldelse, idet hun i 1998 udgav bogen *Colour in Clay*, som blev anmeldt i *keramiske noter 11/00*.

The Human Form In Clay tager udgangspunkt i menneskelegemet udtrykt i ler – et tema som dokumenteres gennem 50 forskellige kunstneres keramiske udtryk.

Clay is one of the most fundamental of all materials, one of the most poetic substances in which to sculpt our modern forms. In Greek mythology it is Prometheus who shapes the first human being into clay and Athena who breathes life into it. In the Old Testament (Genesis 2:7) we read that 'the Lord God formed man of the dust of the ground and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living sole'.

Working with clay today, we still symbolically take on the responsibilities of creator, invoking the help of all four elements. We refine clay from the earth; we breathe into it new life, creating figures in our own likeness by making it malleable with water and allowing the air to dry it out. Then we set it in permanence for a while, subjecting it to a baking through fire and smoke. And we give it away three times: at first from ourselves, then to the kiln, and finally out into the world into a hopefully eternity.

Bogen har følgende overskrifter: The Sexy and the Sensual; Movement and Flying Fantasies; The People All Around Us - As Reflections of Oneself; The Mystical, the Metaphysical and Traces of Memory; Fragments of Our Own Making; The Struggle Towards Peace of Mind and Peace for Mankind; The Poets med underoverskrifterne The Spiritual Poets, Architects in the Landscape og The Abstract Poets.

Under hver enkelt kunstner er der en detaljeret beskrivelse af dennes arbejder og arbejdsmetode. Herudover indeholder den enkelte artikel en kort beskrivelse af kunstnerens levnedsløb samt hovedinspirationskilde, som alt i alt er med til at give en god indføring i den pågældendes liv og virke.

Blandt de mange velvalgte keramiske kunstnere har to danske keramikere fundet vej til denne udgivelse og det er Tove Anderberg og Heidi Guthmann Birck.

Om Tove Anderberg skriver Jane Waller, at *“Tove Anderberg’s approach is poetic; it is ‘the drama, the illusionism and the sensual feeling arising from the effects of light and shadow’ that interest her”* og Tove Anderberg siger selv om sine arbejder: *I regard my works as bodies and my glazes as the skin, and my continuing effort is to draw these two as near to each other so that they unite naturally in the expression of the final work. At the end of the day it is the drama, the illusionism and the sensual feeling arising from the effects of light and shadow and from the layers of glaze that is the real substance of the work.*

Om sine arbejder siger Heidi Guthmann Birck: *My sculptures refer to a range of ambiguities in the human character, for instance, hidden aspects of our personality or the other sex - the relation between our animus and anima. They can also reflect the animal characteristics of the human being at a biological, psychological or mystic level, the latter as we know it from the mythologies of many cultures. My sculptures can also reflect the ambiguity in our social relations, that is, the potential role-playing which we often engage in. My business is to lift a corner of the veil that covers these complex aspects of the human being, and to find a point of reference from where to depict it in a sculptural form.*

Hvorefter Jane Waller fortsætter: *Heidi Guthmann Birch’s ‘human’ forms are dramatic, muscular, forceful - and rather disturbing. The artist means you to experience them fully in one glance. When you do, they startle you with their sheer existence, staring from their positions of importance set up on pedestals - some even higher on columns. Their arresting presence compels you to look up and ponder. For they are about ambiguities and interpretations; fractures and fusions. But there is also wit - a very dry, sophisticated wit - that underlies the*

message; for they are loaded metaphors. They ask, ‘Are we what we seem?’ or ‘What is the reality behind the mask we present to the world? Must we confront it?’

Af andre spændende kunstnere må absolut fremhæves Carmen Dionyse og Antony Gormley, sidstnævnte bl.a. repræsenteret med fotos fra Salvatore Ala Gallery i New York med 35.000 forskellige fascinerende terracottafigurer varierende fra 3 til 10 inch i højden.

Spændende er det at se frodigheden i det kunstneriske udtryk, når det gælder menneskelegemet og jeg havde gerne set flere repræsentanter fra Danmark, som Peter S. Carlsen, Jørgen Haugen Sørensen, Ann Linnemann og Sten Lykke Madsen m.fl.

Tilføjes må det, at bogen er flot illustreret med 3-4 fotos af den enkeltes arbejder suppleret med 1-2 fotos af kunstnerens væsentligste inspirationskilde.

Samtidigt hermed udkom en anden bog med et tilsvarende tema under titlen *The Figure in Fired Clay* af Betty Blandino [A & C Black. 2001. 144 s. ill. ib. 25 £. Website: www.acblack.co.uk]. Forlaget beskriver bogen således i sin omtale: *An overview of the human figure as it has appeared on or in ceramic form from prehistoric times up to the present. Betty Blandino looks at how artists throughout the world have tackled this subject, one of the mainstream themes of art history.*

Jun Kaneko. By Susan Peterson. Foreword by Arthur C. Danto. Laurence King Publishing [71 Great Russell Street, London WC1B 3BN. Website: www.laurence-king.com]. 2001. 224 s. ill. litt. index. ib. 30 £.

Denne bog er den hidtil mest omfattende beskrivelse af den kendte japanskfødte keramikker Jun Kanekos liv og virke. Jun Kaneko, der er født i Nagoya i 1942 startede sin løbebane med at male, men ved tilfældet endte han i et hjem med mængder af Peter Voukos’ arbejder, da han flyttede til USA i begyndelsen af 60’erne og så ... Nu er han en internationalt kendt keramikker gennem sine mange udstillinger, workshops og forelæsninger.

Keramisk er han mest kendt for sine store malede former, hvis ’dangos’ – store malede former, hvis overdådigt glaserede overflader udstråler en menneskelighed som modsvares af deres enorme størrelse.

Godt nok er Jun Kanekos ting store, men når det gælder krukker, så bliver han slået af Peter Brandes, hvis højeste krukker er mere end 5 meter høje.

Denne spændende beretning er gennemillustreret med 270 fotos, heraf 250 i farve.

Arrangementer i Keramikvens Venner

Arrangement: *Rundvisning på Kähler-udstillingen på Kunstindustrimuseet ved udstillingens tilrettelægger, keramikeren Peder Rasmussen*

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 13. april 2002, kl 13.45
Sted: Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, København
Deltagere: Kun for medlemmer
Deltagerantal: Maximum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
Pris: 40 kr per person incl. entré
Tilmelding: Sekretæren senest onsdag den 3. april 2002.

Arrangement: *Bustur med værkstedsbesøg hos keramikere Birte Troest i Nysted og Inger Mehlum i Næstved*

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 25. maj 2002, kl 08.45
Mødested: Hjørnet af Stockholmsgade og Oslo Plads skråt over for Østerport Station, hvor bussen holder.
Afslutning: Mellem kl 17.00 og 17.30
Fortæring: Husk at medbringe madkurv og drikkevarer til frokosten
Deltagere: Kun for medlemmer.
Deltagertal: Maximum 25 deltagere, idet der ikke er plads til flere på værkstederne, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
Pris: 300 kr per person
Tilmelding: Tilmelding er nødvendig. Tilmeldingen er først accepteret, når betalingen er kassereren i hænde.
Tilmeldingsfrist: Sekretæren senest tirsdag den 1. maj 2002

Bestyrelse:

Alette Pontoppidan, formand og kasserer
Hans-Henrik Dyhr, næstformand
Anne Rosengaard Jørgensen, sekretær
Gunnar Jakobsen
Erik Linnet
Morten Løbner Espersen, suppleant
Inger Tribler, suppleant

Formand og kasserer:

Alette Pontoppidan
Øster Farimagsgade 16 B
2100 København Ø
Tlf.: 35 42 85 55
Giro: 9 46 17 87

Sekretær:

Anne Rosengaard Jørgensen
Ved Stampedammen 31
2970 Hørsholm
Tlf.: 45 86 86 09
E-mail: anne.knud@post.tele.dk

”keramiske noter” udgives af ”Keramikvens Venner” og udkommer to gange årligt, henholdsvis primo marts og primo august.

Redaktør af ”keramiske noter 15/2002” er Gunnar Jakobsen under medvirken af Barbro Haar med tak til Hans-Henrik Dyhr for gode kommentarer.

Redaktionen afsluttet 28.02.2002.